

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

Az Atya.

Egyetlen szó. S ez egyetlen szóban benne foglaltatik a maga csodás nagyszerűségében az egész élet.

Atya. Jelent e szó feleséget, gyermekeket, unokákat, családot, Isten országának földre szakadott darabját.

Jelenti a legmagasabb próféta tisztelet, midőn útmutatás, vezérlő csillag, sugárzó fény tud lenni egy ember övéi számára!

Jelenti a legszentebb főpapi tisztelet, midőn önmagát tagadja meg, áldozza fel és égeti el egy ember a családi szeretet oltárán!

Jelenti a legboldogabb királyi tisztelet, midőn a szeretet és hála színcaranyánál fényesebb és minden gyémántnál sugárzóbb koronával koronáztatik meg egy ember az ő szereteteitől!

Az Atya fogalmát maga Urunk glorifikálta legfelsőbbben, midőn imádkozni tanított s az élet és örökkévalóság, az örök jószág és szeretet Istenét ebben az egyetlen fogalomban szólítja meg: Mi Atyánk!

Sok szent könnynek gyöngyharmata rezdült meg és csillogott fel Debrecenben, ősi Nagyleptomunkban június harmadikán azon az Isten különös kegyelméből való kivételes negyedszázados püspöki ünnepiesen, melynek boldog részesei valánk.

Azokat a rózsaleveleket és pompázó virágszirmokat, melyekkel a testvéri szeretet örök divináló szívéből szórta tele Ünnepeletünket magyar kálvinista anyaszentegyházunk másik megmérhetetlen

értéke, Dunamelléknek püspöke, tele harmatoztuk a gyermeki szeretet imádságosan szent könnyeivel azért, mert Dr. Ballazár Dezső nekünk atyánk, mégpedig édes Atyánk!

Tudásának horizontja messze túl van a megmérhetőség határain, életbölcessége áttetszőbb a kristály tisztaságánál, munkabírása, teremtő, alkotó ereje egyenesen a csodával határos, melyet Kálvineumokban, Tudományegyetemben századok történelme jog hirdetni: — mégis legnagyobb Ő mint Atya, mint édes Atya!

Ahogy Reá néz életének drága osztályostársa, jó Felesége, ahogy jellekint Reá négy virágnilyilásos leánya, két élet-erős fia s kedves unokái, ahogy látja Őt e legszentebb örökségekre áldva, érettlük élve és imádkozva nézni valaki — lehetetlen nem érezni —: imé az Atya!

Ahogy Reá néz a diákságnak ezernyi ezer serege fel az egyetemi polgárságig, kiket Ő felruház, kenyérrel táplál, kikért messze Amerikáig hordozta az áldozatos szolgálat

boldog és gyönyörűsége terhét; ahogy Reá néz árváknak és özvegyeknek sokasága, kiknek orcáján elsímit redőt, felszárít könnyet; s ahogy Ő tekint mindezekre, mint a diákság örök szerelmének lánggal égő inkarnációja, — lehetetlen meg nem érezni —: imé az Atya!

És ahogy néz Reá nemcsak a tiszántúli egyházkerületnek, de az egész magyar református egyházegyetemnek több mint ezer papja, lelkipász-

lora, tanára, tanítója, annyi tízezer presbitere és előjárója s másfélmillió népe, kik előtt jogalommá magasztosult Dr. Baltazár Dezső egyénisége, — és ahogy Ő néz szeretve, áldva, szolgálva és imádkozva, mindenkit szívére ölelve ez ezerekre, tízezerre és milliókra, — lehetetlen meg nem érezni: — ime az Atya!

Köszöntjük Őt mi ifjak és vének a gyermeki szeretet, tisztelet és hála minden szent érzésével, mint kegyelemből nekünk adott Atyát!

Fény nevére, áldás életére!

Gyula, 1936 június 5-én.

Harsányi Pál,
esperes.

KÖSZÖNTŐ.

BALTAZÁR DEZSŐ PÜSPÖKATYÁMNAK.

Püspökatyánk, az élet száll felettünk,
Ezernyi emlék hordozói lettünk,
Mikorra szépen elvirult a nyár;
Sugaras még az orcánk hajnalonta
S mely szöghajunkat lángsörénybe fonta:
Tűzét a nap lassabban ontja már.

A rózsza most is nyílik útainkon,
De már fejét lehajlja büra, titkon:
Ne lássuk még, hogy hervad a liget;
Jöttödre vár a tanyakeret, az árva,
Ó-bor derül mohos pincébe zárva:
Igyuk meg, mert az élet elsiel!

A teltre való vágyak messze szálltak,
Lobogó lángok böles parázsra váltak:
Nincs már előtted gálló sziklafal;
Parancsnok-hidon állsz, hajónk vezére,
Ó vigy be csöndes kikötő vizére,
Hol béke vár és koszorúz a dal.

Csatáidat — elült viharja, vésze —
Megvitatad már Krisztusnak hű vitéze,
Boldog, ki győz s igaz békére jut;
Amerre jártál, úgy kísért a Lélek
Ösvényeden, mint Illés szekerének
Keréknyomát a ráhulló Tejút.

Tiéd a föld, hol ugaroltál bőven
S vetettél is, nem mindig jó időben,
Kikelt a mag: kenyér lett és virág.
Láttad derültét könnyező szemeknek,
De mindezért majd odajent jízetnek:
Szép tettekért haláltlan a világ!

A csúcsra szálltál fénylő napsugárral,
De lent a völgyben csattog a madárdal,
Körülölelget nyhe fialom.
Babérrödönek sátorát megáldom
S megülök én is egy magános ágon,
Estére, hol szivedre száll dalom?

BAJA MIHÁLY.

A hajdúföld leghúságesebb fiáról.

A hajdúság népe, sokat szenvedett nép.

A tizenhatodik és tizenhetedik században, amikor hazánk az ebek harmincadjára jutott, a hajdúság népe földönfutóvá lett. Fegyverforgató férfiai beállottak a „jövő-menő miliciák”, a zsoldos hadsereg tagjai közé. Szolgálatukat felajánlották hol a töröknek, hol a németnek, hol a magyar szabadság egyik-másik vezérének.

„Nagy vitézséget cselekedtek ő magoktól, szabadakarajukból” — idézi Szilágyi Sándor történetírónk az egykori kútfőből.

A nagy khaoszbán, amelybe a magyar végzet sodorta a szegény hajdúkat, Boeckay István teremtett bizonyos rendet. Élükre állt a tizenhetedik század elején. Hatalmas hadsereget toborzott soraik közül, az evangélium alapján megtisztított anyaszentegyház jogainak védelmére. Majd győzelmes csaták után telepítette őket a nagy Alföld virányain.

A hajdúföld ma sem képzelhető el csillaggal, kakassal ékesített tornyok, templomok nélkül. Tösgyökeres református nép mind-mind a mai napiglan.

Egyik-másik hajdúsági ember sokra is vitte az életben. Váltak közülök kiváló politikusok, papok, tanárok, fiskálisok, tanítók, hivatalnokok, írók, művészek, gazdák, kereskedők, kézművesek stb. Ami

érthető is. A biblia és a zsoltár a leghatalmasabb nevelő mesternek bizonyult mindenütt a föld kerekességén. Annak bizonyult a hajdúságban is. Hiszen Bocskai vitézei nemcsak a hazáért, hanem a zsoldtárért és a bibliáért is ontották véréüket.

Eme tény, ezen történeti igazság játszott közre a mi válságos századunk kezdetén is, amikor a biblia és a zsoltár égíse alatt, egyik kiváló hajdúsági papot, egyházkerületünk egyenesen a püspöki székebe emelt.

Valóságos szenzációszámba ment, amikor az 1911. év derekán, a tiszántúli egyházkerület Dr. Baltazár Dezsőt, egy alig 40 éves lelkipásztort, esperest egyhangúlag püspökké választott. Mert hiszen előzőleg az volt a gyakorlat, hogy egyik-másik érdemkben megöszült öreg patriarcha költözött vala a debreceni Nagytemplom mellett álló püspöki hajlékba.

Ma már, egy negyedszázad elmúltával, rendelkezésünkre áll ama történelmi távlat, amelynek körvonalait nézve, megérthetjük az 1911. év derekának szenzációját, Dr. Baltazár Dezsőnek lelkes, egyhangú püspökké választását.

Hiába próbáljuk vitatni, letagadni, tény az, hogy bizonyos előre sejtett nagy események megérzése, mindig mindenütt megnyilvánult az egyes népesportoknál, fajoknál, nemzeteknél az idők folyamán.

Az 1911. évben, a püspökválasztás alkalmával valami csodálatos ösztön, sejtelem valósággal meg-sugta egyházaink vezetőségének, hogy ezidőszertint

„öreg“ embert püspökké választani nem lehet és nem szabad.

Dr. Baltazár Dezső jött, mert jönnie kellett!... Valaki küldte. Valaki, akról azt mondja Linné, a nagy természettudós: Láttam lábnyomait a természetben!

Az események, vagy amint a mai író urak szeretik mondani: A „történések“ hamar beigazolták, hogy a kerület s az egyházak vezetőségének jövőbe látó érzéke reális alapokon nyugszik.

Alig foglalta el Dr. Baltazár Dezső a püspöki széket, három év mulva megrendült a föld az egész Európa alatt. A világháború rémes angyala leszállott a Kárpátok szent bérceire s Hunyadi János és Kapisztrán katonáinak vérrel áztatott ősi földjére, Nándorfehérvár tájékára.

Vajjon mi lett volna velünk, ha véletlenül ez az irtózatossá időszerű ember talált volna a debreceni püspöki széket?

De mi lett volna velünk a világháború végén, a forradalmak alatt, a szélsőséges irányzatok, a táplálkozásra nem éppen ajánlatos gombáknak, veszedelmes nagy mértékben való kitermelése idején!?

Milyen jól esett ezekben a rettenetes időkben Debrecen városából az evangélium üzenetét hallgatni...

Dr. Baltazár Dezső püspökünk szerepe, hivatása ezekben az időkben, mind a mai napiglan valósággal olyan, mint az égboltozaton a sarkcsillag szerepe. Körülötte járnak a Nagy Göncöl szekér és a többi csillagok az égboltozat mind a négy égtája felé. A sarkcsillag azonban földi szemekkel nézve, ott áll egy helyben, mutatva az irányt a föld vándorainak. A biblia és a zsoltár, a hajdúsági magyarok ezen két hatalmas ősi erőforrása táplálta mindig, mindenütt az élet napjaiban.

Szükség is volt ezen két ősi erőforrásra, mert a próféták sorsának törvényei szerint, az igazság eszméinek súlyos, komoly harcában — temérdek ellen-ségre talált.

De vajjon mit árthat a mi kerületünk püspökének ama sok ellenség, amikor lakása előtt az emlékkertben ott áll a gályarabok emlékoszlopa, a hatalmas memento, eme felirással: Boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért (Máté 5. 10).

Jelenkori püspökünk sorsa, valódi hajdúsors. Küzdeni, harcolni, áldozatokat hozni, sebeket kapni, lelkesíteni, túrni, hinni, remélni, szeretni — ősi hivatása a hajdúföld nagy fiainak.

Egy negyedszázadot így leélni — valójában ritka szép evangéliumi karrier. Nem csoda, ha most a nagy évforduló alkalmával, a lelkek óriási tábora gondol hálával, szeretettel kerületünk püspöki székének méltó representansá, Dr. Baltazár Dezső felé.

Az elismerés, a tisztelet, a hála, a szeretet pálmá-ágát nyújtjuk feléje mindnyájan, mint a hajdúság leghűségesebb s ezidőszerűt való legnagyobb fia felé.

Sohal a tornyokon olyan átható fényrel nem ragyognak a csillagok a négy égtáj felé, mint a hajdú-böszörményi reformátusok tornyain, püspökünk szülővárosában. Innen ment világgá, ahol néhai jó b. e. édesatyja házában annyira megszerette a biblia igazságait, a zsoltár hangjait. Innen, ahol a böszörményi magyarok népkertjében porladozik egy egyszerű márvány-emlékkő alatt néhai Nagy István dicséret-írónk, aki olyan meghatározó szavakkal ecseteli az isteni ígéretek, a bibliai igazságok megvalósulását:

Igaz Isten, ígéretedben

Változhatatlan valóság!

Amit te a te beszédedben

Megmondasz, az mind valóság! (75. dics.)

Mi hisszük valójában az isteni ígéretek, a bibliai igazságok megvalósulását. S éppenezért hisszük azt is, hogy reánk magyarokra nézve, a hajdúság földje, áldott föld, szent föld. Itt születnek a zsoltáros, bibliai bajnokok; nehéz, szomorú válságos korszakban a Baltazár Dezsők.

Hiszük, hogy amíg a hajdúföld szelleme járja át a magyar kebleket, szíveket — addig ez a nemzet élni fog.

A hajdúk földjén ezekben a napokban beláthatatlan térségeken hullámszik a kalász. Boecky papjai, a nemes lelkipásztorok „alkalmas“ időkért imádkoznak a csillagos tornyok alatt.

Óh mi Istenünk, magyarok Istene! Hallgasd meg a hajdúsági papok imáját! Áldd meg az Alföld rónait, a Te hajdú népedet! A hajdúk között a Te kiválasztott leghűségesebb fiadat, református Sionunk püspökét! Nehéz, vérzivataros időkben, a megpróbáltatások napjaiban ne vond meg tőlünk soha a hajdúföld áldását. Siralmak idején, szorongatásaink között küldjél mindenkoron erről az áldott földről szabadítót, vigasztalót!...

Ő vérükből valót,

Ki eredeti

Elvesztett javukba

És boldogságukba

Visszahelyezi. (75. dics.)

Baráth Imre.

Ünnepi novella.

Írta: Böszörményi Jenő.

Ezt a címet különben így is írhattam volna: *Jubileumi novella*. Mert ha van ünnepi óda, akkor miért ne lehetne: ünnepi novella? És egy jubileumon nemcsak az ódával lehet megütni az ünnepi hangot, hanem a novellával is. Mind a kettőnek csak az légyen az ismertetőjele, hogy kiérezzék belőle az öröm és valamelyes magasságba emelkedjék fel. Már amennyire az egy szegény novellánál lehetséges. Ennek a kis történetnek különben még ezt a címet adhattam volna: *A püspök kerítése*. Miután tehát cím van bőven, most már kezdődjék a novella.

Az öreg lelkipásztor — vagy harminc esztendőn keresztül — békeességben élt a gyülekezetével. Néha-néha volt ugyan holmi kis összezördülés, de azután annál édesebb volt a kibékülés. Semmi sem bizonyítja az összhangot jobban, mint az az esemény, amikor fürdőbe kellett mennie a gyülekezet pásztorának. Jó néhány hétig volt minden esztendőben oda. A fájós lábát kellett kurálgatnia. De már a második héten kedves faluja felé szállt a sóhajtása:

— Csak mégegyszer hazavezéreljen az Úr, akkor leszek igazán boldog.

És a gyülekezet ugyanazt mondta a második héten:

— Csak mégegyszer hazakerüljön a szegény nagytiszteletű úr, nem eresztjük el többet olyan messzivilágba.

Közben azért mégis feltornyosult az égre egy-két sötét felhő. Ha azonban nem mehetett másként, úgy

az egyházmegyei bíróság döntött. Ebben aztán mind a két fél megnyugodott. Mert az igazságnak napfényre kellett jönnie. A legboldogabb házasságban sem lehet elkerülni az összekoccanást.

Hanem egyszer aztán nagy lett a baj, mert nagy lett a háborúság. Kavargott a falu élete. Sügtakbúgtak, majd nagyhangon zúgtak... Hogy így lesz, meg úgy lesz. Hogy megmutatja a nép, hogy nem lehet vele játszani. Hogy a nép tartja a papját és nem megfordítva...

Hónapokon keresztül tartott a zenebona és senki sem tudta, hogy mi lesz a vége. Közben az történt, hogy kidőlt a parókia korhadt kerítése. Lehet, hogy egy kis éjszakai rosszakarat is közrejátszott, hogy mihamarabb kidőljön. De kidőlt. Végérvényesen. Az ment be a kertbe az utcáról, aki akart. Azt vittek el, amit akartak. Szomorú, szánalmas látvány volt a haldokló kerítés. A presbiteri gyűlés tárgysorozatára fel kellett venni a nagy ügyet. Rengetegbe kerül. A kúrator nem merete vállalni saját felelősségére a megcsináltatást. A gyűlésen aztán szenvedélyes vita támadt. Nem a kerítés miatt, hanem a zenebona miatt. A zenebona aztán elgáncsolta a kerítést. Egyhangúlag azt határozták, hogy nem csináltatják meg. Nincs pénz rá. A tanítót sem tudják fizetni, pedig az tanítja a gyermekeket. A kerítés meg nem csinál semmit, csak belebámul a nagyvilágba. Illetve belebámult, amikor még kerítésnek hívták. Most azonban már csak a múlt emléke.

A falu heteken keresztül tárgyalta a szörnyű eseményt. A zenebona még nagyobb lett. A nyugtalanság felkavarta az életet. Tán soha még nem volt kerítés a világon, amelyikről annyit sügtakbúgtak volna, mint erről a szegény, végelgyengülésben szenvedő, öreg jószágról.

Voltak mégis, akik helytelenítették az ügyet. Voltak, akik méltatlannak tartották az eljárást. A többség azonban, a nagy többség, zúgó helyesléssel kísérte a presbitérium határozatát.

Ilyen lelkihangulatban kavargott az élet, amikor ismét össze kellett hívni a presbitereket. Egy csomó ügy vetődött fel, amelyiket el kellett intézni. Egyik kényesebb, mint a másik. Egyik nagyobb vihart támaszt, mint a másik. Nyitánynak megint a kerítés szolgált. Ez az ügy volt a hangverseny bevezetése.

— Nem csináltatjuk meg! — zengett kórusban.

— A tanítót sem tudjuk fizetni! — kiáltozta néhány nagyszájú.

— Vegyük le a napirendről! — harsogta a falu kovácsmestere.

Már-már úgy látszott, hogy a kerítés véglegesen elvágódott és nem lesz ereje felkelni az ájulásból, amikor szólásra jelentkezett a rektor. Általános elszörnyűködésre nyomban kijelentette, hogy a kerítést — törik, vagy szakad — meg kell csináltatni.

— Most már azért sem csináltatjuk meg! — zúgták a presbiterek.

— Én pedig megmutatom, hogy megcsináltatják! — szólt ünnepélyesen a rektor. — Igen, megcsináltatják.

Azerélyes hang hatott. Valaki halkan megkérdezte:

— Honnan tetszik gondolni?

— Majd mindjárt megmondom.

Erre nagy lett a csend. A falu kovácsmestere megsodorta a bajuszát, ami jeladás volt, hogy mindenki hallgassa meg figyelemmel a rektor urat.

— Tudják-e azt, hogy mi leszen két hét múlva? — kérdezte szavaló tónusban a rektor.

— Nem tudjuk! — válaszoltak lecsillapodva. — Majd megmondja a rektor úr.

— Hát az leszen, hogy két hét múlva itt vonul végig ünnepi menetben a püspök úr. Elől megy a négyesfogaton a főispánnal. Utána az esperes úr az országgyűlési képviselőnkkel. Aztán a főszolgabíró a püspöki titkárral. Utánuk egy csomó nagyúr. Itt vágatnak el a falu főutcáján. A szomszéd faluba mennek templomszentelésre. Hát, nem hallottak erről?

— De igen, hallottunk.

— No, hát akkor. Oszt' nem szégyenlik a Püspök úr előtt, hogy összedőlt a parókia kerítése és annyi becsületünk sincs, hogy megcsináltassuk?

A kovácsmester újból hatalmasan megsodorta a bajuszát, ami azt jelentette, hogy hajlandó a meggyőződésén változtatni.

— Igen. A falu becsülete forog kockán. Egy rongyos kerítés miatt. Én tehát azt indítványozom, hogy — akárhonnan vesszük a pénzt — meg kell csináltatni. Tartozunk ezzel magunknak, a gyermekeinknek, az unokáinknak, a késő utókornak. Legfőként pedig, hogy a Püspök úr ne mondja el rólunk: hát ez már igazán utolsó egy falu!

A kovácsmester, mint az ellenzék vezére, a gyönyörű szavakra felkiáltott:

— A falu becsületéről van szó. Megszavazom a kerítést.

Kapcsos Bálint, a másik ellenzéki vezér, hozzáfűzte:

— A Püspök úr tiszteletére szavazom meg.

Egyetlenegy ember volt, aki ellenzéken maradt, az öreg Dudás Mihály. De ő is hamarosan beadta a derekát. A rektor ugyanis megmagyarázta, hogy szegény volna, ha a püspök úrnak a fülebe jutna, hogy amikor az ő tiszteletére állítják fel a kerítést, akkor ez ne történjék egyhangúlag, hanem *szótöbbséggel*. Az öreg magyar erre szívvel-lélekkel lelkesedni kezdett, mondván:

— Megszavazom, mert nem szeretném, ha a Püspök úr azt mondaná: na, ezt sohasem hittem volna az öreg Dudás Mihályról!

Egy hét sem telt el és már állt büszkén, győzedelmesen a kerítés.

Két hét múlva pedig csakugyan végig vágatott a falu főutcáján a püspök. Egy csomó nagyúr volt vele. A falubeliek a parókia előtt állottak. Harsányan éljeneztek. Ünnepi örömben égtek. Mindenki úgy látta, hogy az előkelő urak nagyon megcsudáltak a kerítést. A Püspök úrnak meg különösen nagyon tetszett. Látszott a mosolyáról.

A nép aztán elnevezte a kerítést a püspök kerítésének.

*

Ezt a történetet aztán meghallotta egy vármegyei előkelőség, aki arról híres, hogy nagyszerű jellemzést szokott adni a nagy emberekről. Most sem hallgatta el a véleményét:

— A történet roppant tanulságos. A nagy emberek életét alkotásaik jellemzik. A ti püspökötétek azonban akkora egyéniség, hogy csak végig kellett vonulnia a falun és lecsillapodtak a szenvedélyek és *kinőtt a földből a parókia kerítése...*

A mi örömnepünk.

A tiszántúli református egyházkerület ünnepi közgyűlése Dr. Baltazár Dezső püspök 25 éves jubileuma alkalmából.

Külső méreteiben imponáló, bensőségében feledhetetlen ünnepség színhelye volt folyó évi június hó 3-án a történelmi nevezetességű Nagytemplom abból az alkalomból, hogy ekkor ünnepelte a tiszántúli református egyházkerület ünnepi közgyűlés keretében Dr. Baltazár Dezső püspökünk püspökségének negyedszázados évfordulóját. Ekkor adott hálát az egybegyűltek fényes serege az Örökkévalónak azért az elfogyhatatlan kegyelméért, hogy püspökünket lelki és testi áldásainak gazdagságával nemcsak a kerület, sőt az egész magyarországi református egyház élére fénylő bizonyágtévő eszközül odaállította,

hanem hogy őt mindekkoráig utólrétegetlen munkabírázásában, fáradhatatlan kormányzói tevékenységében és mindenkire lehajolni tudó szeretetének bőségében a gyülekezetek és a református hívek százainak és százezreinek örömeire és boldogságára megtartotta. Az ünnepség fénye túláradt a csonka ország határain, ahonnan szintén voltak velünk együtt örvendezők, de részt kért annak ragyogásából a debreceni hatalmas gyülekezet, a társadalomnak minden rétegével, az Országos Református Lelkészegegyület, az Országos Presbiteri és az Orsz. Szeretetszövetség, az Egyetemes Konvent s maga az Állam-

EGYHÁZKERÜLETI ELNÖKSÉG, ESPERESEK ÉS LELKÉSZI JEGYZŐK. (Tökés Ilona felvétele.)

hatalom is, valamint az összes egyházkerületek, sőt a testvér evangélikus és az unitárius egyház is elküldötte kiváló képviselőit a szinültig megtelt Nagytemplomba, melynek falai a hívek örömeinekétől és buzgó imádságától megrezdültek. Körülbelül ötezerre tehető a megjelentek száma.

A kormány képviselőiben megjelent Tasnády Nagy András kultuszállamtitkár, Dr. Ravasz László püspök az Országos Zsinat és Konvent képviselőiben nagy küldöttség élén, Farkas István, a tiszáninneni kerület püspöke, Sulyok István nagyváradi püspök, Soltész Elemér tábori püspök, Geduly Henrik és Raffay Sándor evangélikus püspökök, az unitárius egyház képviselőiben Dr. Csiky Gábor lelkész, Thury Kálmán királyhágómelléki egyházkerületi főgondnok, Gachal János esperes, a jugoszláviai református egyházak képviselőiben, — az izraelita hitközségtől Dr. Schlesinger főrabbi, Siegler Géza tábornok vezetésével a körletparancsnokság nagy tisztiküldöttsége, vitéz Toókos tábornok, a Vitézi szék képviselőiben küldöttséggel, vitéz Nagy Pál altábornagy, a csendőrkörületi parancsnok küldöttséggel, Dr. Kölcsey Sándor polgármester, Rásó

István alispán, Szilágyi Lajos főispán, Dr. Oláh Lajos táblai elnök, Dr. Jeney Sándor törvényszéki elnök, Mező Sándor ügyészségi elnök, Lám Dezső h. főkapitány, Dr. Benedek László rektor az egyetemi tanács élén, Bessenyei Lajos főigazgató, Fráter Pál az ügyvédi kamara elnöke küldöttséggel, Dr. Juhász Nagy Sándor főjegyző vezetésével a debreceni egyház tisztikara, a presbitérium teljes számmal, az egyházkerület tagjai csaknem kivétel nélkül és sok-sok előkelősége az egyházi, polgári és katonai közeletnek.

Megjelent a püspök egész családja, a nőegyletek, különféle társadalmi egyesületek, közhivatalok képviselői, számszerint vagy félezren, a hívek ezrei mellett.

Báró Vay László főgondnokkal az esperesek és a lelkészi tanácsbírák az úrasztala körül foglaltak helyet.

A hatalmas gyülekezet elénekelt a 63. dicséret első versét, utána pedig a Kollégiumi Kántus a CXXX. zsoltárt Szigethy Gyula kollégiumi tanár, karnagy precíz vezénylese mellett.

Török Imre, a tiszántúli egyházkerület legidősebb esperese, h. püspök bibliát olvasott, s majd fenkölt

lélekkel imádkozott. Ezután a Szent Molnár Albert Ének- és Zeneegyesület Bach: „Izrael pásztora halld meg“ című művét adta elő Császár László kollégiumi tanár tökéletes vezényletével.

Török Imre esperes imádsága :

Atyánk a Jézus Krisztusban !

Az ötvenedik nap, pünköst ünnepe elszállt a lelkünk fölött. Szentlelket vettünk nagy kegyelmeiből, úgy érezzük itt most is, mert ime ezek számra gyűlt össze a te néped újra Te előtted. Mintha mi volnánk az a nagy sokaság, kik az első pünköstben szent Fiad nevével először könyörögtek hozzád. Énekünk, imánk egyező zengéssel emelkedik Színed elébe. És szívünk vágya, szánk szólása ez : Allelu-Jah. „Dicsérjétek az Urat !“

Szent gyűlés ez, amelyre minket mintha nem is Rákóczi nagy harangja gyűjtött volna össze, hanem annak zengésében a Te tulajdon szózatod, Uram ! Ki napkeletről és enyészetről összegyűjtesz minden népeket.

Óh áldott szenthely e Te templomod, melynél gyönyörűsebb hely sincsen ; melynek boltívei nagy történetekről vernek vissza néma visszhangokat.

Mintha amott a trónöntő hős szólna, úgy mint 87 esztendő előtt, mondván : „A szabadságban megálljatok ! — Itt meg a szentasztal korlátainál, úgy mint 17 éve, mintha a trónját vesztett király állana, reszketeg szívvel, hiszen fejről akkor hullott le éppen koronája.

Óh az embersors, a földi sors változandó : Te pedig, óh nagy Isten változatlan vagy minden változásban. Szavad, Igéd is el nem nemul soha. Uralkodásod, királyi széked úgy megépítettett, hogy megálljon mindenha.

Óh szent ez a Te földi Háza és erős. Fala nem arannyal befuttatott cédrus ugyan, de sőt sziklakő. Azok szavától lett szikla, kik a nagy időknek rendiben szólottak itt próféták, Te szolgálaid, legnagyobbjaink. Elzendült szavunk igazságától, — hiszen Te hozzád és Terólad szóltnak, — lettek omolhatóanokká e roppant szent ház oszlopai.

Timótheusok, ifjú szolgálaid selymes palástja takarja most, mint oly sokszor is már idők folytában e Templom padlatát, térdre hajolnak oltár körül. Esküt mondanak, hogy nékik az ő életük is nem drága, csak hogy elvégezhesék a munkát, a szolgálatot, amelyet Szentfiadtól vettek.

Vagy mintha kürtző hívott volna bennünket ma ide. A jóbel-kürt, amely egykor az ő Izrael hegyfokain zengve hívta a népet az örökkévaló Jehova templomába.

Mint mikor Esdrásért, a törvény olvastatóért, kire mind az egész nép hallgatott, imádkozott Izrael : imádkozunk mi is a Te egyenlő szolgálaid között az elsőért, kit megtartásod felmagasztalt.

Mindezek hogy így lettenek és mindenért is, amit hálától felbuzdult szívünk kifejezni se tud áldó imádságunk szavaiban : magasztalunk nagyjót Isten, Istenünk !

S könyörgünk Hozzád, ki szent kezdeddel fogva tartod csurgatag felhőknek szárnyát ; ki küldhetsz alá a földre jégesőt és kövesőt is ; ki parancsoló Ura vagy szélvésznek és viharoknak — de ha akarod, olyan lesz az ég, mint a lobogó kékselyem s a napfény mint

a levegővé változott arany : könyörgünk, könyörülj meg rajtunk. Kunság mezején hadd lengjen bőséggel az ért kalász ; Tokaj szőlővesszein nektár csepegjen... Hadd mondhasa szívünk : Ímhol a víg esztendő !

Árva nemzetünkre, mi szegény hazánkra hozd fel a hajnalt, hogy megvirradjon még valaha.

Adj békességet, a Te békességedet adjad e felhábortott világnak !

S ki fordítod rúdját a Göncölszekérnek, fordítsd a szívünket is az élet sarkcsillaga — a Krisztus felé. — Kiáltunk Hozzád, ki vagy magasságban : Légy segítségül nekünk ; áldj meg minket, mindnyájunkat, elsőkét és utolsókat egyaránt.

Hiszen Tebenned bízunk eleitől fogva és Tebenned bízunk minden időben ! Ámen.

A közgyűlés megnyitása.

A közgyűlést báró Vay László egyházkerületi főgondnok nyitotta meg és üdvözölte elsősorban is az illusztris vendégeket, a Kormány, a Konvent, az egyházkerületek és törvényhatóságok képviselőit, kik — mondotta — Dr. Baltázár Dezső püspök úr 25 éves jubileumát ünneplő közgyűlésünk fényének emeléséhez hozzájárulnak, egyrészt tanubizonyosságot téve az egyház iránti hűségükről, de másrészt arról is, hogy vallásfelekezeti különbözőségeken felülemelkedve jutatták kifejezésre azt a belső erkölcsi erőt és értéket, amelyet az egyházi szervezet az állami élet szervezetében mindenkor képvisel.

Kegyeletes szavakkal emlékezett meg a főgondnok Karai Sándor kollégiumi igazgató elhunytáról. Megemlékezett a nyugalomba vonult F. Varga Lajos esperesről, nagy érdemeiről, valamint Geduly Henrik evangélikus püspök nemrég lezajlott jubileumáról.

Azután így folytatta szavait :

Mielőtt ünnepi közgyűlésünket megnyitnám és tárgysorozatunkra áttérnénk, rá kívánom irányítani egyházi közéletünk figyelmét egy fontos kérdésre : arra a reform-munkára, amelyet az állami tanügyi igazgatás fejt ki a közoktatás terén és amely munkából a református egyház — évszázados hagyományaihoz híven — ezúttal is ki kell, hogy vegye a maga részét, mint a művelődésnek, a fejlődésnek úttörő munkása és fontos tényezője. De ugyanakkor, amikor ez a reform-munka folyik, gondosan kell örködnünk afölött is, hogy baj ne érje iskoláinkat, kultúrintézményeinket, hogy azok a jövőben is, mint egyházunkkal szorosán összenőtt, annak hagyományait és szellemét maradéktalanul megőrző védőbástyái maradjanak a magyar reformátusságnak és a nemzet egyetemének egyaránt.

Sohasem várt olyan fontos hivatás egyházi iskoláinkra, mint csonka hazánk mai nehéz, jövő sorunk alakulását illetően olyan bizonytalan helyzetben, mert azzal tisztában kell lennünk, hogy a magyar jövő kedvező alakulása nagymértékben függ attól, hogy vajjon távol tudjuk-e tartani ifjúságunkat : ezt a jövő feladatainak megoldására hivatott nemzedéket attól a vallást és az erkölcsi érzést destruáló aknamunkától, amely körülöttünk felütötte a fejét és bele tudjuk-e maradandóan oltani ifjúságunk lelkébe az Isten és a haza iránti rendíthetetlen szeretetnek és hűségnek az érzületét.

Egyházi életünkben a lelkeség befolyásának a mainál fokozottabb mértékben kell úrrá lenni a lelkek

fölött, mégpedig nemcsak az iskolákban, hanem azok falain kívül: a hívek széles táborában is. És ezen a téren a tanítás munkája elsősorban a református lelkesíti karra vár. Nem elég nekünk nevelni ifjúságunkat, hanem állandóan tanítani, buzdítani kell Krisztus követésére és a vallásos élet bensőségeire hiveinket, mégpedig elsősorban a jó példa adásával, fáradságot nem kímélő, önfeláldozó munkássággal, mert csakis önfeláldozás árán tehetjük úrrá az egyházi életünkben — az anyagiasság és hiúság gvarló csábításai fölött — a lelkeségnek és az igazi vallásos érzületnek a szellemét. Jövő feladatunk tehát változatlanul csak az lehet: követni Krisztus tanításait és erősíteni a hitet az Ige hirdetésével és példaadó cselekedetekkel egyaránt és ha ezt tesszük, ez nem újítást, nem reformot jelent egyházi életünkben, hanem visszatérést oda ahonnan Kálvin tanításai alapján, nagy reformátorainkat követve elindultunk. Erre kell ma emlékeznünk, Kálvin Instrukciójának négy évszázados fordulóján!

Baltazár Dezső püspök szolgálatát és jubileumát megörökítő egyházkerületi határozat.

A főgondnoki megnyitó után Makláró Károly főjegyző jelentett Dr. Baltazár Dezső püspök 25 éves szolgálatáról.

Egyházkerületünk életében az 1936. esztendő „kürtzengések esztendeje!“ (III. Mózes 25.) A megállást nem ismerő idő végtelenbe futó pályájának folyásában egy nagy határköhöz érkezik, mely D. Dr. Baltazár Dezső püspökünknek 25 éves püspöki szolgálatát jelzi. A múlt időnek ezt a szakaszát a megszokott emberi szóhasználat jubileumnak is mondhatná, ha a szolgálatnak egyáltalában lehetne jubileuma, és ha a szolgálatnak ezek az évei a megszokott megítélés mértéke szerint volnának mérhetőek. Ámde az igazi szolgálat nem tűr sem térbeli, sem időbeli határhozköttséget, az a szolgálat pedig, amely Dr. Baltazár Dezső püspökségét jelzi, méresek az akár a szolgálat jelentőségének, akár a megpróbáltatások vasvesszőinek mérlegével, az öt lustrumos jubileum keretei közé nem szorítható.

Eppen ezért ez a 25 éves évforduló nem jubileum, hanem hálaadás!

Hálaadás Istennek azért a végéremérhetetlen bölcsességéért, amely Dr. Baltazár Dezsőt az alkotmányosság sugárzó fiatalságában akkor állította a legnagyobb magyar egyházkerület kormányrúdjához, mikor a művelt világ épületének eresztékei már ropogni kezdettek, és az apokaliptikus világvihar feketén türemelő felhői gyűlni kezdtek az ég peremén.

Az ő bátor, lankadást és csüggedést nem ismerő lelkének aktivitására volt szükség, hogy valóságba épüljenek azok a nagyszerű alkotások, melyek a vihar előtti dermesztő csend kábulatában kitervelten szunnyadtak álmódó lelkek mélyein. Erős keze alá-nvult az álmok éjszakájába, érintésére ébredtek a lelkek és egymásután valósultak meg a tüneményes elgondolások, a debreceni Tisza István Tudományegyetem, az ORLE kialakult szervezete, a hajdúböszörményi Kálvineum, a Dóczy-intézet új palotája és sok más intézmény kiépítésében.

Mikor pedig kitört a vihar és borzalmas erejével végigseperte a világot, hulló vér biboresőjével végigáztatta a földet, mikor csüggedést nem tűrő lelkek

büszke virága is hervadásba hajolt, akkor magasodott ki fényesen az ő lelke bátor nagysága, mely nemcsak a meg nem szünő biztatás lelket emelő szavával buzdította a csüggedő lelkeket, hanem példaadó önfeláldozással, életet nem kímélő bátorsággal járta végig a csatahelyek golyósüvöltéses és gránátrobbanásos lövészárkait, megmutatva, hogy neki élete sem drága azért, hogy elvigye biztatását és vigasztalását a hazáért haló hősök vérözönébe.

Mikor pedig „letörött a zászló“ s üvöltő sakalok gyülekeztek beleharapni egy sárbatiport nemzet testébe, mikor a hazátlan istentelenség ülte felelőtlen bírői székét és börtönajtót zárt az önfeláldozó hazafiság bátor hitvallójára, ott a börtön megalázottságában is nem az újjongó vérbiráktól esdekelt kegyelmet, hanem a mélységből felkiáltott az ő Krisztusához, akinek ajka szólt feléje az evangélium vigasztalásában: „Elég neked az én kegyelmem!“ (II. Kor. 12, 9.)

A megpróbáltatásoknak ezek az esztendei nem mérhetőek a közönséges időszámítás szakaszokra osztásával, hiszen a borzalmak minden éve fájdalomban és könnyben, felemeltetésben és megaláztatásban, vívódásban és tusakodásban évtizedek mérőláncával is alig volnának átfoghatók!

Ezért ez a 25 éves évforduló nem jubileum, hanem hálaadás!

Hálaadás a Kegyelem Urának az újakezdés nagy ajándékaiért, az újjáépítés erejéért, a csüggeteg lelkek megbátorításáért, az elesettek felemeléséért, a romokból való építés csodáiért!

A Baltazár Dezső nagy lelke, töretlen akarata, bizó hite, vezéri látása, biztos ítélete, alkotásokra kész tettereje, bámulatos munkabírása kellett ahhoz, hogy a Trianon bekötötttszemű szörnyitéletével darabokra omlott egyházkerület csonkja egységes egészbe simuljon és ha véresen, ha bénán is, de a jövőendő igazságosztásának reménységébe nézve, törhetetlen akarattal és meg nem fogyatkozó hittel vallja és hirdesse, hogy „az Isten a mi reménységünk, midőn reánk tör ellen-ségünk!“ (XLVI. Zs.)

A Léleknek újjászületést buzogó csodájára volt szükség, hogy amikor az értékek nagy összeomlásában meginogtak ősi Kollégiumunk áldozatos alapítók által épített tartógerendái, életének és egészségének kockáratevésével, kényelmének odaáldozásával tengereken túl gyűjtögesse össze azokat az apró gyöngyszemeket, amelyeknek kincsesházzá növekedett ajtajából százakramenő szegény diák nyomorúságára selymesen eltakargató kendők borulnak.

Bámulatba ejtó vezéri képessége, rendíthetetlen nyugalma, biztos ítélete, tudományos késztségének klasszikus verete, páratlan emberi jósága, puritán egyszerűsége, rajongó szabadságszeretete őt minden idők legnagyobb püspökei közé emelik, kinek 25 éves püspöki szolgálatát 1757 óta időtartamra sem haladta túl egyházkerületünk egyetlen püspöke sem.

E 25 éves határkőnél közgyűlésünk megilletődött lélekkel megáll. Hálaadással borul rá a mindennek sorsát legkegyelmesebb akarata szerint intéző bölcs és erős Isten ajándékozó kezére, aki sorsdöntő idők legnehezebb éveire, alkotó kezének testi és lelki, szellemi és erkölcsi kiválóságra kiformált remekét, az Ő kiválasztott edényét, D. Dr. Baltazár Dezsőt rendelte egyházkerületünk vezéri székébe, a Krisztus testének, az anyaszentegyháznak hűséges és ered-

ményes építésére és ebben a szolgálatban immár 25 éven át legkegyelmesebben megtartotta.

Alázatos esedezésben, könyörögve kéri a Kegyelem Urát, hogy hű szolgájának drága életét tartsa meg még igen soká és amint eddig Kegyelemben meggazdagította, úgy borítsa rá továbbra is megszentelő irgalmának és bőséges áldásának kifogyhatatlan jóságát.

A püspök jubileumának megörökítésére vonatkozó javaslat.

Makláró Károly főjegyző ezután előterjesztette azt a javaslatot, mellyel az egyházkerület külső formákban is megörökíteni óhajtja Püspök úr jubileumát. Három pontból áll a határozattá emelt javaslat: 1. pont a püspök életnagyságú arcképének megfestéséről; 2. pont a Baltazár Dezső jubileumi emlékkönyv megírásáról és kiadásáról; a 3. pont pedig 25.000 pengős jubileumi emlékalap létesítéséről szól, mely Baltazár Dezső nevét fogja viselni. Az alapítványt a debreceni egyházközség nyitotta meg a maga 5000 pengős hozzájárulásával, a Gazdák Biztosító Intézete 1000 pengőt, a HÉV 500 pengőt, az ORJÓ 1000 pengőt, az ORLE 500 pengőt ajánlott fel már is. A további összegeket az egyházkerület valamennyi egyházközsége, lelkipásztora, tanítója, iskolái, tanárai adják össze, az alapítvány kamataiból szegény diákokat, szegény özvegy papnékat és árvákat segítyeznek. Az alapítvány ügyeit Makláró Károly, Dr. Csikesz Sándor, Kolozsváró-Kiss László és Futó Andrásból álló bizottság intézi.

A Kormányzó úr üdvözlő távirata.

Ezután Makláró Károly bejelentette, hogy egész sereg üdvözlő távirat és irat érkezett Püspök úr címére a jubileum alkalmából.

Elsőnek Horthy Miklós, Magyarország kormányzójától érkezett üdvözlő táviratot olvasta fel, amit a hatalmas közönség felállva hallgatott végig:

A ritka szép évforduló alkalmából a Mindenható áldását kérem Nagyméltóságodra, a haza és egyház érdekében kifejtett érdemdús, áldásos működésére. Horthy.

Gömbös miniszterelnök távirata.

Nagyméltóságod áldásos főpásztori munkásságának negyedszázados fordulója alkalmából fogadja úgy a magam, mint a vezetésem alatt álló m. kir. kormány szívből fakadó, őszinte szerensekívánatait. Az isteni Gondviselés kegyelme tartsa meg Nagyméltóságodat sokáig hazánk és a magyar református egyház javára. Vitéz jákfay Gömbös Gyula, miniszterelnök.

Üdvözlő táviratok érkeztek még Dr. Darányi Kálmán h. miniszterelnöktől, Lázár Andor igazságügyminisztertől, Dr. Finkey Ferenc koronaügyésztől, Ivády Béla a NEP országos elnökétől, Dr. Balogh Jenő zsinati és konventi világi elnöktől, báró Radvánszky Albert egyetemes felügyelőtől, Mesterházy Ernőtől, gróf Széchenyi Bertalántól, Pálóczy Czinke Istvántól, Weisz Fülöptől, Kapy Béla püspöktől, Szirovzsky Béla v. minisztertől, az Országos Izr. Hit-

felekezet Központi Irodájától és még sok más előkelőségtől és testülettől.

Az egyházkerületi közgyűlésből ezután küldöttséget küldtek, hogy meghívja Dr. Baltazár Dezső püspököt. A küldöttséget Harsányi Pál esperes vezette, tagjai voltak: Dr. Szarka Sándor, Porzsolt István, Dr. Kun Sándor és Ormós Lajos.

Pár perc múlva feltáruáltak a Nagytemplom Úr-asztalához vezető ajtókat s azokon át lépett be méltóságteljesen Dr. Baltazár Dezső püspök. A püspök belépése utáni pillanatokban felhangzott Scarlattti „Örvendezésünk az Úr...” című remek szép karének, amelyet Szigethy Gyula karnagy vezényletével a Szenci Molnár Albert Énekkar adott elő.

Báró Vay László főgondnok üdvözlő beszéde:

Az ének elhangzása után báró Vay László üdvözölte elsőnek Püspök urat:

„Főtiszteletű és Nagyméltóságú Püspök Úr! A tiszántúli református egyházkerület élén kifejtett munkásságának negyedszázados határkövénél állottunk meg mostan és én — örömmel ragadom meg ezt az alkalmat, hogy mint az egyházkerület világi elnöke — elsőnek köszöntsem a lelkeszi elnöktársat és tolmácsoljam egyházkerületünk őszinte és jókívánságokkal telt üdvözlését.

Az életben csak nagyon kevés embernek adatik meg az a szerencse, hogy erőben és egészségben, az Isten által adományozott szellemi képességek teljes birtokában egy negyedszázadot töltsön el ebben a díszes méltóságban. Éppen ezért a mindenható különös kegye kellett ehhez és ha visszatekintünk azokra az elődökre, akik ezt a püspöki széket nagyméltóságod előtt betöltötték, azt látjuk, hogy példa nélkül áll ez az évforduló.

Ha pedig felidézünk ennek a 25 esztendőnek a történetét és azokat az eseményeket, amelyek ezt a korszakot betöltötték, úgy meg kell állapítanunk, hogy a nehézségek egész sorozatával telt, küzdelmes korszak volt ez, amelyben nem volt könnyű dolog hatalmas kiterjedésű egyházkerületünk ügyeit előbbre vinni. Nem volt könnyű, mert ebbe a korszakba esett bele a négyéves világháború a maga nélkülözéseivel és áldozataival, valamint mert ebbe estek bele azok a háborút követő és különböző színárnyalatot játszó vörös forradalmak is, amelyek nemcsak a katonai és polgári szervezetek rendjét bontották meg, de amelyek alapján ásták alá és rendítették meg az egyházi életet és fásították el a vallásos érzületet is.

Ezekben az egyházellenes időkben nem volt könnyű feladat a magyar reformátusságnak ezen nagyjelentőségű őrhelyén helytállani. Éppen ezért annál nagyobb érdem az, hogy Nagyméltóságod ilyen nehéz időkben is úgy vezette a rábizott hajót, hogy azt baj nem érte, sőt még újabb létesítmények is jelzik ennek a hajónak az útját.

Mulasztást követnének el, ha ezek közül az alkalmak közül ez alkalommal ki nem emelném azt a nagyjelentőségű teljesítményt, hogy a legnehezebb időkben sikerült Nagyméltóságodnak egy távoli világ-résznek: Amerikának a figyelmét — nehéz helyzetben levő egyházkerületünk szükségleteire — felkelteni. Ennek a tengerentúli hittestvéreink sorában Nagyméltóságod által személyesen megszervezett és irányított gyűjtési propagandának az eredménye kö-

zel egynegyed millió pengőt ért el és ez tette lehetővé azt, hogy a nehéz idők ellenére is likvidálhattuk az immár elviselhetetlenné vált súlyos terheket.

A Mindenható egyházunk iránti különös kegyének, Nagyméltóságod kiváló képességeinek, akaraterejének és munkabírásiának köszönhetjük azt, hogy a Tiszántúl reformátusságának — a múltban oly sok viszontagságot kiállott hajója — ezen 25 esztendő viharainak a hullámaiban és örvényeiben sem merült le, hanem változatlanul teljesíti évszázadokkal ezelőtt reá hárult hivatását.

Ezért ezen évforduló alkalmával arra kérjük a Mindenhatót, hogy tartsa meg Nagyméltóságodat erőben és jóegészségben, szellemi frissességének teljes birtokában még hosszú éveken át.

Baltazár Dezső püspök válasza :

„Az egyházkerületi főgondnok úr által tolmácsolott üdvözlést hálaadósságom elismerésével és áldásmondással köszönöm.

A nehéz életpálya eme határköve belső és külső vizsgálódásra indít. Gyarlónak indult az én életem is, mint minden ember élete. Ennek idejében való felismerése és állandó szemelött tartása magyarázza meg Isten előtti alázatosságomat, a tökéletesség végcélja felé sóvárgó vágyakozásomat, sok munkáim, igáim és keresztjeim csendes szívvel hordozását; a hivalkodástól és kevélységtől való tartózkodásomat és feljutásomat arra a magaslatra, ahol úgy a magam, mint a mások gyarlóságára tekintve egyedül „Istennek engedtem és nem embernek“. Ebből lett sok háborgatásom, de lett Istenben való boldog dicsekedésem is.

Idejekorán „tudtam, kinek hittem“. A világgosság, szabadság, igazság, szeretet Krisztusának, akinek rajtam való feltétlen uralkodásáért igyekeztem a világtól, annak kártékony befolyásától megüresíteni magamat. Világgóságban jártam, hogy láthassa mindenki bizonyágtételemet. Hogy láthasson az Isten és én is láthassam az Isten, „akinek szolgáltam“ s akit egyedül féltem.

A szabadságom nem engedte, hogy titkon való gyönyörűséget keressék rejtőzködő célatokban, társaságokban és gyülekezetekben. A Szentírás és az élet örök igazságaihoz való ragaszkodásom megoltalmazott attól, hogy jövő-menő szólamok és irányzatok jobbra-balra tántorítsanak. A szeretet pedig, amelyet egyetlen Uram s Királyom : az Úr Jézus Krisztus a keresztben élete feláldozásával pecsételt meg, életem kiolthatatlan evangéliumává lett, amelynek birtokával az emberek javának szakadatlan szolgálata mellett is az éghez tartozónak éreztem magamat és szánakozással és undorral néztem a haragot, mint minden isteni és emberi jó mérgét, mint a társadalom szégyenét és mint az ország veszedelmét.

Nyugodt vagyok felőle, hogy életem útja nem hajlott el őseimtől. Bizonyos vagyok benne, hogy a tiszántúli egyházkerület által különösképpen képviselt evangéliumi igazságok, kálvini elvek, nemzeti hagyományok, általános emberi kincsek nem vesztek el, sőt el sem értéktelenedtek a kezeim között és nem is vesznek, nem is értéktelenednek el, amíg az Isten kegyelme erőt, a gyülekezetek bizalma ked-

vet ad őrhelyemen állani. Megáldoztatásom ideje már nincs messze. Jól esik nyugodtan várakozni reá.

Lelki családomat : az egyházkerületet Isten oltalmába kérem.

Az üdvözlések.

Püspök úr beszéde után az üdvözlések hosszú sora következett.

Dr. Tasnádi Nagy András államtitkár a kormány nevében,

Dr. Ravasz László püspök az Országos Református Zsinat, Egyetemes Konvent és az összes református egyházkerületek nevében üdvözölte Püspök urat.

Sulyok István nagyváradi püspök az elszakított területeken élő reformátusság üdvözlését, szeretetteljes ragaszkodását tolmácsolta 183 egyház nevében.

Az ágostai hitvallású evangélikus egyház nevében Geduly Henrik püspök ;

a honvédség protestáns egyházi szervezetei, a debreceni protestáns katonai egyházközség meleg üdvözlését Dr. Soltész Elemér táborigazgató ;

az unitárius egyház üdvözlését Dr. Csiky Gábor lelkész tolmácsolta.

Debrecen sz. kir. város képviselőjében Dr. Kölcsey Sándor polgármester köszöntötte a Püspök urat.

Dr. Benedek László rektor a Tisza István-egyetem ;

Dr. Varga Zsigmond a debreceni egyetem theologiai fakultása és a többi magyar református theologiaiak nevében üdvözölte Püspök urat.

Ebersvaldi Seigler Géza tábornok, a debreceni vegyesdandárparancsnok a honvédség egyetemesége, a debreceni vegyesdandár,

Vitéz Toókos Gyula tábornok a Vitézi Szék ; Szilágyi Lajos bihari főispán a tiszántúli egyházkerület területén lévő összes városi és megyei törvényhatóságok üdvözlését tolmácsolta.

Dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár, kollégiumi igazgató, az ősi Alma Mater,

Dr. Rácz Jenő tanár a kecskeméti jogakadémia, Vitéz Dr. Bessenyei Lajos tankerületi főigazgató a főigazgatóság, az Országos Református Tanáregyesület és a Tanfelügyelőség,

Dr. Papp Ferenc egyházkerületi felügyelő, a református középiskolák,

Molnár Zoltán lelkész az ORLE, az Országos Presbiteri Szövetség és az ORJÓ,

Ormós Lajos igazgató az ORTE nevében mondott üdvözlő beszédet.

Dr. Hadházy Zsigmond a közjegyzői kamarák üdvözlését tolmácsolta.

Rásó István alispán az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye,

Bélték Lajos lelkész Szoboszló város és az egyház nevében, Szálkay Antal polgármester Bősörmény város nevében köszöntötte a püspököt, akit e város büszkén vall a maga szülöttének és diszpolgárának.

A bősörményi egyházközség üdvözlését Szolnoky Gerzson lelkész tolmácsolta. Vitéz Leel-Össy Árpád a gerzson hadbavonult theologus életben maradt tagjai nevében, Kántor József a vallásoktató lelkész testülete, Dr. Incze Gábor a budapesti vallásoktatók testülete üdvözlését tolmácsolta, utalt arra, hogy a püspök működését mint budapesti vallás-

oktató kezdte meg. A volt iskolatársak nevében Dr. T. Szücs Géza szólalt fel.

Makláró Károly bejelentette, hogy a MANSz, a Templomegyesület, a Jótékony Nőegylet és más nőegyletek személyesen fogják külön üdvözölni a püspököt.

Baltazár püspök válasza az üdvözlésekre :

„A kormány, az egyházi, katonai, polgári és iskolai hatóságok, valamint a társadalmi és gazdasági testületek kitüntető üdvözlését egybefoglalva mélyen köszönöm.

A dícséretnek nem tesznek elbizakodottá. Tudom, hogy igénytelen egyéniségem egypár előnyös vonalát a szeretet méretezte naggyá.

A mögöttem levő 25 esztendő olyan zavaró, bomlasztó és romboló erőket vetett az útba, hogy rajtuk keresztül az építés és haladás sikerét előre vinni csak az Isten különös kegyelme által lehetett. Ami siker e tekintetben igénytelen nevemhez fűződik, azért „egyedül Istené a dicsőség“ aki kezébe alázatosan odaadott „erőtlenségemben a maga erejét végezte el“.

Ha dicsekednem egyáltalában lehet, eggyel dicsekedem. Azzal tudniillik, hogy a debreceni Kollégium vallásérkölesi, magyar nemzeti, tudományos és művelődési értékeivel teli hajót 25 esztendő nagy viharai között egyhelyben tudtam tartani. Nem hagytam a szelek által ragadtatni. Felretérni nem engedtem. Tartalmát nem bocsátottam áruba sem kecségetésre, sem fenyegetésre. Érintetlenül tudom ezt a nagyszerű készletet átadni annak, aki majd utánam következik.

Lelkemnek a tiszta, elegyített evangéliumhoz, kálvini hitvalláshoz való orthodox ragaszkodását, a nemzet történelmi jogállománya felett féltékenyen örökös szeretetet életemnek az örökéletű liberalizmus tiszta távlatába, a lelkek egyetemes szabadságába s az emberestvérség eszményébe mélyedő szolgálatát megőriztem s a cselekedetek folytonosságával példaképpen igyekeztem ember-társaim elé állítani.

Nem az „emberi bölcsesség hitető beszédeiből“, hanem Isten igéjéből s az évezredek által leszárt történelmi igazságokból tanultam. A jelent a múlt és jövő távlatából néztem. S ebben a távlatban magammal együtt az embereket kiesinyeknek láttam és látom : annál nagyobbaknak a célokat és igazságokat. Ezeknek szolgálók ezután is. Szolgálatomra húzódozás nélkül teszem reá az életemet is. Halálom szemfedője az a zászló legyen, amelyet örök igazságokkal jegyezve ingadozás nélkül tartott kezében gyarló életem.“

Báró Vay László főgondnok az ezután következő lelkészszentelés idejére a közgyűlést felfüggesztette.

Az ünnepi ebéd :

Délben az Arany Bika dísztermében és szomszédos termeiben díszebéd volt Püspök úr tiszteletére. Mintegy hétszázan jelentek meg. Teljesen megtelt a díszterem, a körülfutó folyosókon is terítettek.

A banketten az első pohárköszöntőt Baltazár Dezső püspök mondotta a kormányzóra :

„A nemzeti összetartozás épp olyan fontos, mint az egyetemes emberi összetartás. Ami az egyiknek káros vagy hasznos, a másiknak is árt, vagy használ. A nemzeti összetartozás számára erőt, javakat, értékeket köteles szolgáltatni minden közösség. A magyar kálvinista egyház e téren is mindig a legteljesebbet nyújtotta. Ezért megkülönböztetett érték a magyar állam erőállagában, ezért forrott össze oly szorosán hitvallási hivatása nemzeti hivatásával, ezért nevezték „magyar vallásnak“. Az evangéliumi szabadsággal gyarapítottuk, nemesítettük a nemzet emberi szabadságát. Az alkotmányos szabadságot védve és érvényesítve emeltük hazánkat európai tekintélyé. Most, amikor jobbról és balról jövő szélsőségek világszerte megtámadták a szabadság gyökerét, legyen hála az Istennek, hogy e végleges és végzetes időkben a mi lelkünkben, hitünkben, szellemünkben adott kormányzót. Horthy Miklóst az isteni gondviselés különös jósága állította az alkotmányos szabadság őrhelyére és állassa ott még igen soká.“

A közönség felemelkedve helyéről, lelkes ovációban részesítette a Kormányzó urat.

Dr. Rác Albert egyházkerületi főjegyző Baltazár püspök érdemeit méltatta lelkes szavakban, majd Török Imre esperes az illusztris vendégekre mondott pohárköszöntőt.

Dr. Rác Albert egyházkerületi világi főjegyző beszéde :

Mélyen tisztelt Ünneplő Társaság !

„Történelmi jelentőségű napnak vagyunk örvendező tanúi és részesei. Drága emlékek és élmények érintették lelkünket s hoztuk át azokat a Nagytemplom százados falai közül ide az ünnepi lakoma asztalához.

Lelkünk lapozgatja a nyitott könyvet, mely ünnepelt püspökünk Dr. Baltazár Dezső negyedszázados püspöksége történetének foglalata s amely elsősorban azt a bizonyosságot tárja elénk, hogy püspöki állásának nagy és díszes méltóságát nem a hatalom s nem a kényelem és hiúság emelvényévé, hanem a kezére és lelkére bízottak, az Egyház s a Haza javát szolgáló fáradhatatlan munka oltárává tette.

Megelevenednek munkálkodása kezdetének, a békebeli időknek reális, nyugodt évei, amikor az alkotó vágy kibonthatta szárnyait s nem nyomta porba mostoha viszonyok ólom súlya.

Elénk tárulnak a próbáltatásos idők gondterhes napjai, álmatlan éjszakái, amikor a fejsze az Egyház fájának gyökerére vettetett. De Ő állt vezéri őrhelyén viharban, vészben rendületlen, nem emberek-től, csak Istentől félve.

Megújulnak pusztító idők nehéz emlékei, amikor intézményeink anyagi fenntartó erői porladtak el. Százados falak fenyegettek összedőléssel, amikor az Alma Mater, a szemünk fénye, negyedik század éven át a Hazának is mérhetetlen szolgálatokat tett ősi Kollégiumunk gondjai szántottak mély barázdát Püspökünk homlokára.

És Ő összeszedte a megmaradt erőket, nyitott új erőforrásokat, megtámogatta a dűledező falakat. Pilléreket, bástyákat épített. Újra élővé, hatóvá tette Egyházunk ősi alkotmányos rendjének erőit.

Egy korszak ez, melyhez tekint majd fel az utód erenye, s óhajt, remél, hisz és imádkozik.

Egy korszak ez, melynek határkövénél nem tudom többé vallani, hogy az építő, alkotó, nemzedékeknek áldozott emberi élet csak arasznyi lét, hogy adassék bár 100 évig élned — mit bírál csak parányiság s mit nem bírál egész világ.

Arasznyi létnek nagy ez a korszak. És e korszaknak szűk az arasznyi lét.

És az a 25 év, melyben benne van milliók sorából kiemeltetése, nemzedékek elé vezető pásztorul állítatása, benne van minden küzdelme, tanítása, alkotása, hite, reménye az igazságért, a világosságért folytatott harca, reabizott generációk elismerése, hálája és áldása : ez a 25 év az Ő nagy emberi méretei mellett is egy egész világ!

Mélyen tisztelt Ünneplő Társaság!

A Nagytemplom hálaadó imája és zengő éneke után itt összegyűlvél, századok múlásának ritka ünnepélyén szórjuk tele fehér asztalunkat az örömmel, a meleg emberi érzéseknek virágaival. Hiszen ezek a virágok is annak adományai, aki ajándékozta ezt az ünnepnapot, akinek akaratóból ragyog a napsugár, mosolyog a kék ég s igéri az életet a ringó búzakalász.

Örülünk, hogy az Úr kiválasztotta Őt, örülünk, hogy Őt : Dr. Baltazár Dezsőt Egyházkerületünknek, Egyetemes magyar református Egyházunknak, hogy nekünk mindnyájunknak adta, hogy életünk útján találkoztunk vele, hogy éreztük szívének melegét, Atyai jóságát, hogy hallottuk tanításait, intelmeit, biznyságtételeit, hogy láttuk Őt előttünk járnai kötelességteljesítésben, Isten iránti alázatosságban, hogy 25 éves püspöki jubileuma napján körül vehetjük őt tiszteletünknek, ragaszkodásunknak s az áldó szeretetnek biznyságaival.

Az ünnepi lakoma poharával kezünkben mondjuk el azt a jó kívánságunkat, hogy Egyházkerületünk nagyérdemű és nagynevű, mindenkor Isten dicsőségét s a Haza mindenekfelett való szeretetét hirdető és munkáló jubiláns Püspökét : Főtiszteletű és Nagyméltóságú Dr. Baltazár Dezső püspök urat halmozza el az ég minden áldásával és ajándékaival, s legyen még sokáig a miénk, szeretett családjaé, Egyházkerületé, a Hazájaé és sokáig, nagyon sokáig éljen !!

Török Imre esperes beszéde.

Török Imre rangidős esperes a vendégeket köszöntötte az egyházkerület részéről.

Sokat tudnék mondani — így szolt a többek között — a ma ünnepelt Püspök úrról, mivelhogy megírtam amúgy vázlatosan mind a 44 tiszántúli püspök élettörténetét Hevesi Mihálytól Dr. Baltazár Dezsőig (1551—máig). Most csak az jut eszembe, hogy egyetlen püspök volt hosszabb ideig püspökünk : Zoványi György, ki 31 esztendeig viselte püspöki méltóságát. Különben 6 101 esztendeig élt. No meg azt is pedzem, hogy piskárkosi Szilágyi Sámue egykori püspök 14 éves ifjú korában héber nyelven el tudta mondani Ézsaiás próféta könyvét. Baltazár püspök pedig nem ugyan 14. életévében, hanem valamivel későbbi éveiben s még ma is tudja az egész *Ószövetséget*.

Baltazár püspök arcképe és emléktáblája leleplezése.

Az egyházkerület délutáni közgyűlését megelőzőleg leleplezték Püspök úr életnagyságú képét a Kollégium dísztermében, amelyet Dienes János festőművész alkotott.

A Kántus szép énekszámja után Dr. Boér Elek egyházkerületi tanácsbíró lépett a szőnyeggel eltakart kép elé és mondott beszédet :

„Ennek az ünnepségnek most nem az a célja, hogy újabb jellemzést adjunk Dr. Baltazár Dezső püspök úrról, újabb képet sem kell rajzolnunk, mert hiszen erre szükség sincs, képe ott él szívünkben és lelkünkben. — A közgyűlés azért festette meg ezt a képet, mert ennek az lesz a hivatása, hogy a jövő generációknak mutassa a múltat. Lássák meg, milyen volt az a múlt, amelyen keresztül egy ember izzó lelkesedéssel, fáradhatatlan energiával, munkabírással, maga önfeláldozásával szolgálta az Istent egyházán és hazáján keresztül. Baltazár Dezső utat és irányt mutatott a jövő generációnak. Itt ezen a helyen, a Kollégium dísztermében, azoknak a nagyoknak a csarnokában, kik hűséggel századok óta szolgálták az egyházkerületet, mutassa e kép, ki volt Dr. Baltazár Dezső püspök. Mi tudjuk. De tudja meg a jövő generáció is.”

E szavainál lehullott a szőnyeg. A közgyűlés és az ünneplő közönség felállva viharos ovációval ünnepelte Püspök urat.

A Kollégium főbejáratánál a könyvtárba vezető lépcső fordulójában a falba építették be azt a hatalmas domborművet, amely Püspök úr fejét ábrázolja, Nagy Sándor szobrászművész ihletett elgondolásában. A gyönyörű plakettet a debreceni református diákok készítették. A lépcsőt virágokkal díszítették fel, egyik oldalon a Lorántffy Zsuzsanna leánycserkészcsapat, a másik oldalon a 172. sz. Erő cserkészcsapat tagjai álltak díszőrséget.

A Szenci Molnár Énekkar szép énekszámja után Kállay Kálmán egyetemi tanár, kollégimi igazgató mondott beszédet :

„Csonka volna a mai ünnep — mondotta —, ha a debreceni református tanulóifjúság nem járulhatna Főtiszteletűséged elé. A Kollégiumnak és a református ifjúságnak e falakon belül és kívül sok kiváló tanítómestere van, de egy tudományra kiváltképpen Főtiszteletűséged oktatja élete példaadásával a tanulókat és ez a tudomány a szeretet királyi tudománya. Egyformán érzi kicsi és nagydiák Főtiszteletűséged szeretetét, aki csak közelébe kerülhet. Ezért határozta el az ifjúság, hogy ennek a szeretetnek emléket állít. Hadd lássák meg az utódok, hogy milyen magasra emelkedhet az, aki a szeretet krisztusi parancsát mint felavatott igazi nagy mester maradék és hiány nélkül betölti. Ezt a táblát a tanulóifjúság egyeteme emelte, mindnyájan hozzájárultak, az elemi iskolásoktól az egyetemi hallgatókig. Így akartak tanubiznyságot tenni arról, hogy megértették Főtiszteletűséged Krisztus felé sugárzó parancsát. Ezzel a szeretettel azt üzenik vissza, ami ezen a táblán köbe van vésvé : „A szeretet soha el nem fogy.”

A szép ünnepélyt a Szózat zárta be, mely után kezdetét vette a rendes egyházkerületi közgyűlés.

Huszonhét református lelkész felszentelése.

Az egyházkerületi ünnepi közgyűléssel kapcsolatosan lelkipásztorszentelés is volt. A gyülekezeti ének után a felszentelendő lelkipásztorok közül Németh László abádszalóki lelkész Bibliát olvasott és imádkozott, majd Dr. Farkas Pál püspöki másodlelkész mondott szép prédikációt Esdrás 3 : 8. alapján. A gyülekezet éneklése közben a felszentelendő lelkészek felálltak az úrasztala korlátjai mellett. Dr. Baltazár Dezső püspök intézett hozzájuk lélekemelően szép felszentelő beszédet.

Dr. Baltazár Dezső püspök lelkézszenntelési beszéde.

„A. i. Zsid. X. 39. *Mi nem vagyunk meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem a hitű, hogy életet nyerjünk.*“

Kedves ifjú Szolgatársaim! Az Isten mindenekfelett teremtő Lélek, vagyis mindenható erő. Olyan erő, ami örökkévaló akarat útján megy és céljához minden biztonnyal elér. Minket a maga dicsőségének

bűnösök, ez nem ok levetni a Jézus gyönyörűséges igáját és könnyű terhet. Magunkban nincsen erő; magunkban két ellenkező törvény harca dulja fel a tökéletesbedés szép terveit: magunk a halál testébe zárt rabok vagyunk. De van kegyelemre ígéretünk, amelynek bizonyos valósága mindenre elég. „*Mindenre van erőnk Jézusban*“, aki Istennek hatalmát adta kezünkbe az evangéliummal.

Nyomorult voltunkat érezni, tudni kell magunkban; mindenre alkalmas erőnket hinni kell Jézusban, aki „*előbb szeretett minket*“, s aki hitünknek „*lehetőségessé tett mindeneket*“. Ő megküzdött az élettel s legyőzte minden kísértetét; megküzdött a bűnrel s a bűnnek sátánát, mint a villámlást vetette le az égről; megküzdött a halállal, harmadnapra felépítette romolhatatlan hatalmúvá az élet lerontott templomát. Nem hátrált meg a pokol kapui előtt sem, mert azért jött a világra, hogy bizonyosságot tegyen az igazság mellett; hogy az igazság szabaddá

(Berzékly felvétele.)

szolgálatába állított be. Hiába törölte le a bűneset Isten képét és hasonlatosságát a bűnös halandóról, azért az Ószövetséget kötő Isten meghagyta a célkitűzés legmagasabb fokát úgy szólván: „*Én a mindenható Isten vagyok. Járj én előttem és légy tökéletes*“, amire Jézus minden kétség kizárásával üti reá az Újszövetség pecsétjét: „*Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.*“

Kibúvó, mentség, húzódozás, hátrálás, kérdezősködés, magyarázgatás ki van zárva. Az isteni trombita Ő- és Újszövetségben egyező bizonyossággal zendíti meg az elhívás és elkötelezés parancsolatát. Hogy gyengék vagyunk, gyalogok, roskadozók és

tegye ötlet is, övét is a világtól és hogy a szabadság Istenfiaivá tegye azokat, akik Ő benne hisznek.

Magyar kálvinista lelkipásztor-őseitek az igazságért szabadon, bátran és boldogan mentek végig Jézussal a Golgota útján. Meghátrálás nélkül vitték végig az igazság diadalútján a próbáltatások minden keresztjét. A hitnek lelki közikájából: Jézusból ittak hitet. Jézusért elvesztették a földi életet s örökkévaló életet kaptak helyette dicsőséggel.

Szeretett ifjú szolgatársaim! A kísértés minden veszedelmeivel ordító oroszlánként, síma kigyóként jár körülöttetek. „*Megtartsátok, a mi nálatok van*“: az evangéliumot és az is megtart titeket s bennetek

a jobb jövő reményességét a halál árnyékának ebben a völgyében, amelyben vagyunk.

Majd Maklár Károly egyházkerületi főjegyző egyenként bemutatta a felszentelendő lelkészeket, akik letették az esküt, Püspök úr és az egyházkerület lelkészi vezetői kezüket az ifjú lelkészek fejére téve, dicséretet énekeltek. Püspök úr felszentelő és kibocsátó áldást mondott, az egyházi vének az ifjú lelkészeket egy-egy bibliai idézettel megáldották. Újabb gyülekezeti ének alatt a Püspök és a Főgondnok úr sorra kezét szorítottak az új lelkészekkel, akiknek jövő munkásságáért Püspök úr buzgó imát mondott. A felszentelt lelkészek nevében Nagy Károly abádszalóki lelkész mondott köszönetet Püspök úrnak és az egyházkerületnek.

A felszentelt lelkészek névsora a következő: Baráth Mihály Kisléta, Barkász Aladár Szaboles, Batta Zoltán Mándok, Bíró Gyula Nagyecsed, Bódis Gyula Píricse, Böszörményi Ede Viktor Szentés, dr. Farkas Pál Debrecen, Hadházy Pál Túrístvándi, Horváth Zoltán Mátyus, Kiss Sándor Mezőtúr, Kovács József Debrecen, Kovács Miklós Nyírtass, Morvay Aladár Berettyószentmárton, dr. Módis László Debrecen, Nagy Károly Abádszalók-Tizzaszalók, Nagy Lajos Zsadány, Németh László Abádszalók-Abád, Pethő Gyula Tuzsér, Pótor Sámuel Mezőtúr, Siposs Károly Nagyrabé, Szabó Dezső Tizzasas, Szabó Jenő Ópályi, Szigeti Gyula tanár Debrecen, Szokody Gyula Tiszainoka, Tóth Jenő Olesva, F. Tóth Sándor Kuncsorba, Vásárhelyi (Zsarkó) Lajos Orosháza.

A debreceni presbitérium díszgyűlése Dr. Baltazár Dezső 25 éves püspöki és debreceni lelkipásztori jubileuma alkalmából.

A debreceni presbitérium elsőnek üdvözölte 25 éves jubileuma alkalmából Püspök urat.

Debreceni egyházunk presbitériuma igen nagy érdeklődéstől kísért ünnepi gyűlést tartott május 29-én délután 3 órai kezdettel az egyház tanácsstermében Dr. Baltazár Dezső püspök 25 éves püspöki és 25 éves debreceni lelkipásztori jubileuma alkalmából Uray Sándor h. lelkészelnök és Dr. Vásáry István főgondnok elnöklelte alatt.

A presbiterek teljes számban megjelentek a gyűlésen, sőt a Péterfia-utcai egyházrész külön küldöttséggel képviseltette magát az ünnepélyen.

Uray Sándor h. lelkészelnök nyitotta meg a presbitériumi ülést, felolvasta a 118. zsoltárt, imádkozott. A presbitérium Dr. Erdős József theologiai professzor vezetésével Maklár Károly, Kállay Kálmán, Bartha István és Mocsáry László presbiterekből küldöttséget bízott meg Püspök úr meghívásával. Percekig tartó viharos ünneplés, éljenzés, taps és ováció fogadta a hírembe lépő Püspök urat, akinek tiszteletére a presbitérium minden tagja felállott.

Az ováció csillapultával Dr. Vásáry István főgondnok üdvözölte Püspök urat:

Dr. Vásáry István főgondnok üdvözlő beszéde:

„Huszonöt esztendeje annak, hogy a tiszántúli református egyházkerület Nagyméltóságodat püspökévé választotta. Huszonöt esztendeje annak is, hogy a debreceni református egyház egyik lelkipásztorává választotta Nagyméltóságodat.

Nagyméltóságodnak az éveit már a debreceni lelkipásztori és tiszántúli püspöki állásából folyólag is nagyon sokan tartották és tartják számon, de mert az anyagon felüli értékeinek rendkívülisége, azoknak működésében ér eredményekben gazdagsága túllép a debreceni református egyház és a tiszántúli egyházkerület keretein, sőt, mondhatom, nem szabnak annak határt az egész magyar reformátusság, sőt az egész magyar nemzet határai sem, arról az évfordulóról, amelyet Nagyméltóságod huszonöt éves debreceni lelkipásztori és huszonöt éves tiszántúli püspöki szolgálatának határköveként ünnepel a napokban, megemlékeznek nemcsak a határokon belül, hanem a határokon kívül is. Csak egészen természetes, hogy a debreceni református egyház és annak presbitériuma, amely mégis legközelebb állónak érzi magát Nagyméltóságodhoz, első kíván lenni ezzel az ünnepi díszgyűléssel a megemlékezők között.

Mindenki előtt ismert az, hogy a magyar református egyháznak történelmi sorsa teljesen közös, teljesen egy a magyar nemzet történelmével és sorsával. Ezért van az, hogy a magyar református egyház vezetői vezetőszerpepet játszanak mindig a nemzet életében. Nemcsak azoknak a feladatoknak a súlyát viselték, amelyeket egyházi tisztségük rótt rájuk, hanem azon túlmenően olyan feladatok súlyát is, amely feladatok megoldásáért egyházuk keretein túl az egész nemzet ítélő széke előtt tartoztak felelőséggel.

Amikor huszonöt évvel ezelőtt Nagyméltóságodat az egyházkerület püspökévé és ez a régi egyház lelkipásztorává választotta, habár derült volt is új egyházunk, mint nemzetünk égboltja, mégis láthatók voltak már fellegek azon, sőt egyszer-másszor a készülő vihar szelei is mintha lecsapódtak volna abból, de senki sem gondolta, mennyi tengernyi vér és könny fog folyni ezalatt a huszonöt esztendő alatt, mennyi szenvedés, mennyi keserves fájdalom és megpróbáltatás és milyen sötét, bizonytalan jövőnek kínzó aggodalmi fognak lelkünkre borulni.

Az idők azok, amelyek próbára teszik, mérlegre helyezik a nemzeteket, a népeket és az egyedekeket is. És akár kortársak, akár az utódok teszik vizsgálat tárgyává, akár a nemzeteket, akár az egyesekeket, igaz ítéletet csak akkor hozhatnak, ha számolnak azokkal az időkkel, azokkal az eseményekkel, amelyek a nemzet, a nép, vagy egyén élete során előfordulnak.

A magyar református egyház és a magyar nemzet sok nehéz időt élt már keresztül. És ha fájdalommal, keserűséggel gondol is vissza azokra, az emlékek felújulásán egyidejűleg bizalommal tekint mindenkor bármilyen körülmények között előre, ha meggondolja azt, hogy ezeket a nehéz, szomorú, megpróbáltatásos időket mindig kiállotta. És kiállotta azért, mert megtartotta a legfőbb erőket, amelyek egyedül szolgálhatnak szabadulásul minden veszedelemből. Ezek az erők: a Krisztus és az Ő tiszta evangéliumi tanításai és eszméi és az áldozatos, önzetlen, tiszta nemzeti érzés.

Ma úgy érezzük magunkat, mint egy ostromlott vár, amelynek védői nélkülöznek már a mindennapi kenyeret és az italt. Sorsuk attól függ, az életnek eme forrásait megtalálják-e, tisztán találják-e meg és tudnak-e abból tisztán meríteni. A Gonviselés a vezetőket azért rendeli, hogy azok gondoskodjanak arról, hogy minden az élethez, a megtartáshoz szükséges erő rendelkezésre álljon és tisztán álljon rendelkezésre. A vezetők kötelessége elsősorban ezeket a forrásokat megvédelmezni és onnan ellátni a gondjaira bizottakat mindazzal, ami a megtartáshoz szükséges. Ezekhez a forrásokhoz csak olyan vezetők mehetnek, akiket az Úr rendelt és választott el. Erre nem jelölheti ki senki magát és nem jelöltheti senki magát. Csak olyan vezetők mehetnek ide, akik nem az Ószövetségnek bosszúálló, gyűlölködő, haragtartó Jehovája lelkét, hanem a Krisztusban Atyánkká lett lelket hordozzák magukban. A bosszú, gyűlölet, haragtartás nem jó sem védelemre, sem építésre. A vezetőknek pedig védeniök és egyúttal építeniök is kell. Ehhez pedig az erőt csak a szerető Isten lelke adhatja meg, az adja az igazságot és szeretetet választottjainak lelkébe. Az igazságot adja fegyverül, hogy védelmezzék az igazi értékeket minden püsztitás és romlás ellen. És a szeretetet adja egyedüli erőül, hogy építhessen azokon az épületeken, amelyeket megőrizni, továbbfejleszteni hivatott.

Nagyméltóságod huszonöt esztendeje jár az élet megtartásának eme forrásaihoz nem a Jehova lelkével, hanem az élő Isten lelkével, az Ő fegyvereivel: az igazsággal. Megvédelmezte ezeket a forrásokat, tisztán hozott onnan mindent a gondjaira bizottaknak. És a szeretet erejével épített ott, ahol az építés kötelessége volt rendelés szerint.

Akármilyen szomorú is az idő, melyben élünk, az a huszonöt esztendő, amelyet Nagyméltóságod püspöki és debreceni lelkipásztori szolgálatában eltöltött, a megvédett értékek hiánytalan állománya és új értékeknek a szeretet erejével teremtése, az utódok számára készítése által is egyik legfényesebb korszaka lesz a magyar református egyháznak. Nagyméltóságodat a huszonöt esztendő alatt mint választottját kísérte az Úr kegyelme és áldása.

Amikor hálaadással borulunk le ez ünnepi gyűlésünkön a Mindenható előtt azért a kegyelemért és áldásért, amellyel Nagyméltóságodat kísérte és amellyel Nagyméltóságodon keresztül bennünket körülvevett, arra kérjük, kísérje kegyelemmel, áldással hosszú életén keresztül választottját.

Baltazár püspök válasza :

„Legbensőbb lelki családom részéről szól hozzám az üdvözlés huszonöt esztendő szolgálatom betöltése idején. Házam népének őszinte megnyilatkozását látom benne. Én is úgy fogadom, mint családtya: szeretettel és afelett áldó köszönettel.

Sok minden lehetett bennem az eltelt negyedszázad folyamán. A szeretet nem volt fogyatékos bennem. Debreceni egyházamat szerettem múltjában, szeretem jelenében, szeretem jövőjében, amelyhez bizodalom van, hogy kiállja az elkövetkezendő történések próbatételeit. Az ellene való tusakodásoknak a sötétség átka és a szegény van fenntartva.

A tiszta evangéliumi igazság és a nemzeti eszmények nagy erői tették Debrecen a józan hit, tiszta erkölcs, hazafiúi érzés, alkotó tudomány, építő szeretet, magyar nyelv és magyar művelődés Sionjává, versenyen kívül és felül. Múltjának díszét, fényét és dicsőségét ezektől a nagy erőktől nyerte. Ezek ma is az alapjai és ezek jövőjének hasznának és szépségének biztosítékai. Aki ezek ellen tör, vagy akár csak kisebbitésükre, vagy elhomályosításukra veti a kezét, annak keze szentségtörő kéz. Sokszorosan szentségtörő. Az ilyen kezek elszáradnak előbb-utóbb.

Négyszáz esztendőn által az igazság keresésében fáradoztak itt a boldogságra sóvárgó lelkek és az igazságot megismerték, megtalálták a tiszta evangélium tükrében, az Úr Jézus tudományában, életében, halálában, feltámadásában, a magyar nemzet lelki alkatának sajátosságában, a világ és az ember életének természetes törvényeiben. Ezeknek az igazságoknak a megtalálásával szabadok lettek, szabadságukban elnyerték emberi méltóságuknak a koronáját. Ezt a koronát alázatosan viselték, mert tudták, hogy a mindenre elégséges kegyelmű Istentől adatott. Így alakult ki a mi egyházunk népének hagyományos felvilágosodottsága, tisztessége és becsülete, amelyre hogyha valami kóborló vállalkozás tanítani akarna bennünket, először maga tanulja meg tőlünk.

Az ősök életének és halálának fénylő tükrében néztem állandóan magamat. Az ő életüknek és haláluknak vonásaiból igyekeztem megszabni szolgálatom tartalmát, formáját és méreteit. A szolgálatom Debrecen magasztos ősi szellemének, földi és égi hazánkra áldásos lelkének hűséges szolgálata volt. Ezért mentek el hitem, meggyőződésem és világnézetem mellett a hatástalanság szegényével az esetlen próbálkozások és beteg vállalkozások. Az ingoványok és délibábok, a habok, zátonyok, örvények, sziklák, szakadékok és viharok felett érintetlenül repültek át lelkemnek szabadsághoz szokott szárnyai. A hűségem, a megállásom, a kitartásom és bátóságom oszlopait leraktam egészen a hit biztos mélységéig, hogy Jézussal legyen felemelkedésem, még a poklokra szállásból is a magasságokig.

Apostolkodásom bizonyosságait igyekeztem nagyon sok munkával, odaadó szolgálattal, mindenkire kiáradó szeretettel, a jó pásztor hűségével megszerezni. Azok közül az igazságok közül, amelyeket eskü alatt őseimtől bizományképpen átvettem, az én kezemen egy sem veszett el.

A debreceni kálvinizmus igazságai akár a vallás, akár a haza oldalán olyanok, hogy azokért, megtartásukért, biztosításukért, győzelmükért érdemes volt élni, munkálni, küzdeni és szenvedni. Nem is sajnálom még a legmélyebb, legégetőbb sebeimet sem. Rájuk gyógyító irt harmatozott különben is gyülekezetem és kedves presbitertársaim szeretete, amelyre mindig igyekeztem méltónak lenni és igyekszem ezután is.

A világosság, igazság, szabadság és szeretet lelke és mindenekfelett az Istennek mindenre elég kegyelme áradjon és maradjon a gyülekezetem.

A presbitérium mint egy ember felállt és szünni nem akaró tapsban és éljenzésben tört ki s meleg ovációban ünnepelte Püspök urat.

A presbitérium határozata.

Ezután Dr. Juhász Nagy Sándor főjegyző határozati javaslatot terjesztett elő:

„Amidőn a magyar református egyház Isten iránti mély hálával ünnepli Dr. Baltazár Dezső püspök úr 25 éves püspöki jubileumát, debreceni egyházunk kettős örömmel vesz részt ebben az ünneplésben, mert ez egyúttal Püspök úr debreceni lelkipásztorkodásának 25 éves évfordulóját is jelenti.

Ebben az évben telik el egy negyedszázad eszten-deje annak, hogy a debreceni gyülekezet Püspök urat egyhangú, lelkes meghívásával lelkipásztorává megválasztotta és beiktatta.

Az Úr 1911. évtől kezdve mind e mai napig e negyedszázad a debreceni egyház életében is a megpróbáltatások ideje volt, de egyben a fejlődés korszaka is. A 25 év minden nagy válság közepette is a fejlődés korszaka volt. Ennek a fejlődésnek az élén a Püspök úr fennkölt személye áll. Ő szabja meg az irányt, amely a nagy reformátorok útjának egyenes folytatásában áll, ő tüzi ki az irányeszméket, amelyek nem mások, mint a Szentírás kálvini szellemtől megvilágított örök igéi.

Amikor a presbitériumunk és vele együtt az egész gyülekezet mély megilletődéssel, tiszta örömmel állapodik meg az évforduló határkövének, lelkesen üdvözli Püspök urat ebből az alkalomból és őt — miként már annyiszor — ismételten biztosítja hűségéről, szeretetéről és legmélyebb tiszteletéről, annak az ígéretnak a hangoztatása mellett, hogy Püspök urat az általa kitűzött irányban továbbra is megingás nélkül bátran és a szent meggyőződés hevéletével követni fogja, egyben Püspök úr további életére és munkálkodására buzgó fohászkozással kéri Istennek áldó kegyelmét.,,

Dr. Juhász Nagy Sándor főjegyző ezután a gazdasági bizottság javaslatát terjesztette elő:

A presbitérium Dr. Baltazár Dezső püspök urunk 25 éves püspöki és egyben debreceni lelkipásztori jubileuma emlékeztére az iránta érzett mély tisztelet, igaz szeretet és ragaszkodás jeléül 5000 pengő alapítványt tesz azzal a rendeltetéssel, hogy ennek az összegnek mindenkor kamatait az egyház pénztára szolgáltassa ki a Püspök úr nevét viselő jubileumi alap részére, amelyet az egyházkerület pénztárában kezeltek.

Presbitérium egyhangú lelkesedéssel tette magáévá a Dr. Juhász Nagy Sándor főjegyző által előterjesztett javaslatot.

A presbitérium ünnepélyes gyűlése ezzel véget is ért s azt Uray Sándor lelkipásztor szép imával zárta be.

A Péterfia-utcai egyházrész üdvözlése.

A presbitéri gyűlés után a Péterfia-utcai egyházrész Sípos Imre lelkész vezetésével küldöttségileg kereste fel Dr. Baltazár Dezső püspököt.

Sípos Imre lelkész üdvözölte Püspök urat lelkes szavakkal.

Dr. Baltazár Dezső püspök meleg szeretettel fogadta saját egyházrésze üdvözlését, melyre így válaszolt:

„A debreceni egyház presbitériuma, mely mindig a lelkemhez volt növe, kifejezést adott annak a szere-

tetnek, amely engem meghatottsággal töltött el, azonban az egyházrészemnek ez a tiszteletadása a legjobban a szívemhez férközött. Nem lehettem mindig köztetek, de imádságommal és áldással kísértem munkátokat és kértem, hogy a jó Isten az egyházrészt minden munkájában áldja meg.

Meleg ováció fogadta Püspök úr szerető szavait, amelynek elhangzása után Sarkady Kesztyűs Lajosné és Dr. Sallay Lajosné egy-egy gyönyörű rózsacsokrot nyújtottak át a Püspöknek, aki szíves szavakkal köszönte meg a kedves figyelmet.

Baltazár Dezső arcképe.

A negyedszázados püspöki jubileum alkalmával az egyházkerület megfestette Dienes János neves festőművésszel a kollégiumi díszterem számára Püspök Urunk életnagyságú arcképét. Ez a kép nemcsak méreteire (két méternél magasabb) válik ki a díszterem falait sűrűn borító festmények közül, de mint művészi teljesítmény is oly értéket képvisel, hogy csak alig egy-kettő emlithető vele egy sorban s csak talán Tisza Kálmánnak Benczur mestertől származó arcképe mulja felül.

Másfél évszázadra visszamenőleg sorakoznak fel a kollégiumi díszteremben és kistanácsteremben a tiszántúli püspökök arcképei. Komoly, fürkésző, kutató arccal néz le ránk Sinay Miklós. Bájos derűvel irogat, karosszékében üldögélvén, Budai Ézsaiás. Aszketikus magabazárkozottsággal könyvei közé húzódik Szoboszlai Papp István, s a Habsburg hatalom diszjelvényét hordozza szívében. Eleven rhétori páthoszszal száll ezzel a hatalommal szembe talpig reverendában, templomi díszben Bologh Péter, egyik kezét szívére téve, másikkal az 1791. évi XXVI. törvény-cikkre mutat rá. Révész Bálint patriarchalis alakja ágendás-könyvével lép elénk. Eröss Lajos a Kollégium törvényét szorítja jóságos derűvel. Baltazár püspök kezeiből hiányoznak az emblémák, melyek püspöki munkálkodása egyes kiemelkedő mozanataira utalnak. Kezébe illenek neki is az író toll, mint tömör cikk, tanulmány, és fejtegetés írójának, mint Magyarország legnagyobb levelezőjének. Ágendáskönyv, zsoltár helyén lenne nála is, mint aki az énekeskönyvet revidiálta és sok évszázadok hiányát pótolta helyre az egységes-liturgiával. Országos törvénykönyvünk és egyházi törvényeink szintén méltó keret lehetnének, hisz élete legnagyobb ténvei kapcsolódnak ezekhez. A Kollégium szervezeti törvénykönyve is az ő kezében van a legmegfelelőbbben. És még mennyi jelképes ábrázolással kellene őt körülvenni, hacsak töredékesen is jellemezni akarta volna, a művész az elfolyt negyedszázad alkotásait. Az ORLE-ba tömörült lelkészek seregeit követné a Kálvineumok által dajkált lelkészárva csoportja, a Presbitéri Szövetség tizezrei, az ORJÓ által megsegítettek százezrei. Idekiváncsoznának a debreceni egyetembe beépített cyclopkövek, diakonissza- és diakonus-intézet alapkövei s szerte az egész egyházkerületben megépült templomok és iskolák temérdek sora. De itt volna a helyük a Kárpátok bérceinek, Isonzó és Piave szikláinak is, amelyeknek poklában felkereste küzdő református véreinket. Szívéhez közel

helyezkednének el a Baltazár-Amerikai-Alap segélyezettjei, az örökifjú deáksereg, a daloló Kántus, az anyakönyvtár gazdag kincsesháza. De ki tudná mindmegannyit felsorolni!?

A művész szerencés intuiciója, mint háttérrel és környezetet, elhelyezett három szimbolikus megjelölést. Az egyik a *Biblia*, amelyik ott nyugszik egyszerűen, póz nélkül, kéznyújtási közelségben s benne reáismerünk püspökünk kedves bibliájára, amely telis-de-teli van az ő naponkénti bibliaolvasása jegyzeteivel. Méliuszig kell visszamenni, míg a biblia alapnyelveinek tudásában, a Szentírás naponkénti olvasásában és a biblia ismerésében hozzá hasonló püspököt akarunk találni. A Szentírás irányítja minden közéleti tevékenységét s a Szentírás és éppen ez a *biblia* volt vele letragikusabb óráiban... A nyitott arkádon keresztül odapillantunk a Nagytemplom és a Kollégium épületére. A *Nagytemplom*: a magyar reformátusság fellegvára! Mikor másfél évtizeddel ezelőtt meggyalázták, az egész országon végignyílt a babiloni jajkiáltás, s az újrafelszentelés prófétai szózatával püspökünk végérvényesen utat talált minden magyar református szívhez. A templomra boruló ég komor kékje talán az elmúlt negyedszázad szörnyű viharait jelképezi, melyeknek itéletes ereje alatt csak az olyan élő hit nem roppant meg, mint amilyen a mi püspökünké. A legderűsebb színfolt a Nagytemplom mögött kivillanó öreg Kollégiumunk vidám fala, mintegy jelképezi a holdog jövőt s erre a jövőre készülő ifjúságzakadatlan staféta-sorát. Ezért a Kollégiumért és ennek az ifjúságáért érdemes volt újlag elmenni a harcterek vérzivatarába, újra meg újra átkelni a végtelen óceánon és mindig újraszántan harcolni eszményeiért, anyagi létéért, fejlődéséért, szebb jövődjéért.

Tőgában, palástosan néz le reánk püspökünk ülő alakja. Szimbolikus az is, hogy a püspöki széket egészen elborítja a lelkipásztor palástja. Mint ahogy nem fordulhat senki, bármely felekezet híve legyen is, úgy püspökünkhöz, hogy benne legeslegelőször ne a lelkipásztor közvetlen és bensőséges érdeklődését találja. Mindenkin segíteni, minden sebet gyógyítani és minden bajt orvosolni és pedig Szentírásból sugárzó szeretet erejével: ezt jelképezi az a pásztori palást. Ez az érdeklődő szem, parányira és nagyra egyaránt gondot viselő hűség, ez az őrző és számontartó sáfárság néz le reánk az arcáról, de különösen a szemekből. Az óriási teremben nem tudsz úgy elvonulni, hogy rajtad ne pihenjen tekintete. Ajkai közül éppen most röppent ki a biztató szó s azt nézi, hogy szivedben fészket vert-e! Amint nézzük a festményt, úgy érezzük mintha az élővel beszélgetnénk közvetlen testvéri meghittséggel. De arcán s különösen széke karfáját palástján keresztül is megragadó kezén ott sugárzik az erő: s bár kényelmesen ül, de minden porcikáján ott tükrözik a bármikor talpraszökkenő fiatal rugékonyság. Kedves ellentét ezekhez a szeme és szája szögletéből felénk sugárzó derűs jószág, amely úgy húzódik meg a boltozatos, domború homloka alatt, mint galambok a tornyok párkányán.

A Baltazár-jubileumi-emlékkönyv részére összegyűjtöttük a fénykép anyagot Baltazár Dezső gyermekségétől kezdve. A többszáz felvételből nem egy van, amelyik hasonló testtartással és fejtartással ábrázolja püspökünket. A legkorábbi a négyéves kisgyermek testvérei között, ahol a kéz-, a fejtartás és a

reántkapadó komoly tekintet szinte teljesen ugyanaz, mintegy jelezve, hogy a lélek alaphensősége nem változik. A másik kép huszonnégy éves ifjú a geszti parkban, amint üldögél az Arany János óta hagyományosan a nevelőnek szánt „kislak” előtt. A harmadik az ifjú püspököt ábrázolja az ősz főgondnok és szorosán vett munkatársai között. A negyedik: egy haretéri fedezékben üldögél a püspök magyar katonák között. Az ötödik: espereseitől körülvéve. Mindenütt ugyanaz az érdeklődő jószág, határozott férfiasság, póz és nagyképűség nélküli közvetlenség s mindenekfelett az egész alakról lesugárzó szeretet néz le reánk.

Ezért tartjuk mi sikerültnek ezt az újonnan leplezett Baltazár-arc képet, mert az örök emberi mellett visszatükrözi az örök Baltazár Dezsőt s mégis meg tudja éreztetni a minden emberit eszközként megragadó isteni lelket, amely győzhetetlen monumentalitással lép bele az életből a történelembe.

Jegyzet. Az eredeti kép nagysága 205 × 135 cm. A nagyszerű képről levelezőlap nagyságban jól sikerült reprodukciót árusít a Kálvineumok vezetősége. Ezenkívül fehér kartonnal együtt cca 65 × 45 cm. nagyságban megrendelhető a püspöki hivatal útján. Ez utóbbi vagy fényképnagyítás lesz, vagy mélynyomású technikával sokszorosítva. Ára keret nélkül, a püspöki hivatalban átvéve 9— P, kerettel és beüvegezve 13— P. Vidékre szállítás és csomagolási költséggel együtt 10— pengő, bekeretezve és üvegezve (szállítás és csomagolással együtt) 15— pengő. A Lelkészegetesületben között 8— pengős ár sajtóhibából ered, az itt most közölték a helyes árak.) A kép kiválóan alkalmas lelkészi irodákba, egyházi tanácsstermekbe, tanterembe és református egyesületi helyiségekben való elhelyezésre. Kérjük a megrendelő szándékozókat, hogy megrendeléseiket és a kép árát mielőbb küldjék be Futó András püspöki titkár címére Debrecen, Kálvin-tér 17. szám alá. Szerkesztőség.

Koncz Aurélné ünnepélyes búcsúztatása.

Őszinte tiszteletadás, bensőséges hála és ragaszkodó szeretet szent érzéseinek jegyében folyt le folyó hó 10-én délelőtt az új Dóczy-intézet tornatermében a *Koncz Aurélné* leánygimnáziumi igazgató búcsúztatása. Koncz Aurélné neve fogalom nemcsak Debrecen városában és a Tiszántúlon, hanem az egész országban. Természetes tehát, hogy tisztelőinek többszáz főre menő tábora sereglett egybe erre az ünnepélyes alkalomra: ott láttuk a tiszántúli egyházkerület, a debreceni egyház, a város, egyházi és társadalmi egyesületek és az iskolák képviselőit és küldöttségét, kartársainak, volt tanítványainak, tisztelőinek hatalmas seregét.

A hétköznapi élet szorgos munkájának színhelyén templomi áhitat ünnepélyességének magasztos hangulata ömlött el, amikor felcsendült a leánygimnázium gyönyörű énekkari száma. Ezután *Dr. Baltazár Dezső* püspök mondotta el a következő megnyitó beszédet:

„Kedves Közönség! Bölcsesség színaranya az a szentírásbeli megállapítás, hogy „*mikor nincs látás, a nép elvadul*”. Nem a szem látását kell itt érteni, még a léleknek sem azt a látását, amely úgy látja a földi dolgokat, amint azok magokban elkülönítve vagy a természet rendjében, vagy a társadalom szerkezetében egymásra kölcsönhatással vannak, ha-

nem a léleknek azt a látását kell érteni, amely törvényeket lát a dolgok háttérében, eszményeket az ember célkitűzésében, s látja az emberen, az ember lelkén, cselekedetén, életén keresztül magát az Istent.

Ezt a látást hályog fekete fátyla fedi s el is van vadulva a világ. Mi fátylavilágot gyújtunk most ebben a nagy éjszakában. Látások fénysugarait buzogja ki a lelkünk és odaszeliülünk hittel és alázatosan Isten lábaihoz és őtet látjuk nagy hatalma és irgalma áldásosságával egy választott szolgálóleánya életében.

Koncz Aurélné távozik tiszta fényben lefolyt eddigi élete munkatéréről. Mi könnyekkel beharmatozott virágokat hintünk elismerés, dicséret és hála kezeivel búcsúzó léptei elé. A munkatér, amelyről most belép a művelődéstörténelmi nagyságok pantheonába, felhalmozódását mutatja a tudomány, művészet és valláserköcs kincseinek, amik négy évtized leányseregének életét tették hasznossá, széppé, áldássá egyházunk és hazánk fejlődő életében. A munkatér épülés, erősödés, gyarapodás külső méreteivel is bizonygató egy nagy dolgokra kiváltságos vezéregyéniség áldásos élete és munkája felől.

Munkája eredményeinek és alkotásainak háttérében törvényt látunk. Látjuk az egyéniség erejének, értékének szabadon érvényesülő hasznát és méltóságát. Célkitűzéseiben eszményeket látunk: a magyar nemzet s benne a magyar kálvinizmus értékgyarapításának, jellemképzésének, örökkévalóságig terjedő igényeinek eszményeit. Lelkén, cselekedetein, életén keresztül látjuk az Istent, amint talentumainak osztogatásában bőkezűen fordult e választott szolgálóleánya felé, akire áldást mondva s akinek jutalmazó, csendes, boldogságos nyugodalmat kívánva ünnepel a válás miatt szomorú büszkeséggel, a búcsúzás miatt könnyező dicsőítéssel ez az egész gyülekezet. Így ünnepel ez az intézet, a volt és mostani tanítványok nagy, háládatos serege, a debreceni egyház, a város, a tiszántúli egyházkerület s az egész magyarországi református egyház. Mélyen hajtóm meg magam mindezek nevében Koncz Aurélné előtt. Erdemeit vallom, feljegyzésre a történelemnek átadom. Jóságát áldom s jutalmazásra Istennek ajánlom.

Püspök úr szavai mint nehézveretű színaranyak tiszta csengése visszhangoztak a hallgatóság lelkében.

Általános figyelem közepette emelkedett szólásra és mondott ünnepi beszédet *Dr. Papp Ferenc* középiskolai felügyelő. Beszéde úgy hatott, mint Canova bármely műve: élettél, erővel, igazsággal, hűséggel, szépséggel volt tele. Ahogy Canova az életelen márványból megszólalásig eleven szobrot faragott, úgy alkotta meg *Dr. Papp Ferenc* a magyar szókincs holt anyagából az ő szónoki készségének magával ragadó erejével a Koncz Aurélné lelki arcképét, melyről felénk sugárzott az ünnepelt Nagyasszony fekkölt személyének minden értékes vonása, vezetői bölcsessége, kartársi megértő jósága, tanítványai iránti gyöngédsége, nemzeti művelődésünk, református egyházunk hő szeretete és minden áldozatra kész munkakedve.

A szónok beszéde folyamán egy szép, harmonikus, áldással tele élet bontakozott ki előttünk és e „szép életnek hódolni, hálát, köszönetet nyilvánítani sereglettünk itt ma egybe — mondotta *Papp Ferenc* — elismerést, hálát, köszönetet jöttünk nyil-

vánítani a hűség, szolgálat és önfeláldozás felemelő bizonyosságaiért“. Beszéde további során vázolta a Konczné pályafutását, rámutatva annak mindig felfelé ívelő vonalára és utalva arra a hatafias és mélyen vallásos szellemre, mely igazgatói működésének irányt szabott. Mint tanárt e szavakkal jellemzi: „Óráin az ő ihletetett tolmácsolásában életteljessé lett a szürke elmélet is, szuggesztív erejével mélységekbe és magasságokba ragadta növendékeit, fekkölt lelkének tartalma átsugárzott a tananyagban, oltárnak tekintette a tanítványai lelkét, amelyen tüzet gyújtani a pedagógus legszebb hivatásának tartotta.“ Mélyen megilletődve érezte e szavak súlyos igazságát minden jelenlevő volt tanítványa. Hangsúlyozta az előadó, hogy az ünnepelt számára nem hivatal, nem ambíció volt az igazgatói tisztség, hanem az élet teljessége, egész életét betöltő hivatás. Jellemző felelősségtudata, gondolkodásának tisztasága, fegyelmezettsége, csodálatos emlékezőtehetsége. „Élete a jótettek szakadatlan sorozata: egyház, nemzet, társadalom egyesek és közületek, ez iskola, ennek tanárai, ifjúsága, mind-mind csak gazdagodott az ő életével...“ „Koncz Aurélné tanári és igazgatói munkássága tradícióvá örökül.“ Mély tisztelet és őszinte szeretet hangján köszönte meg *Papp Ferenc* a tőle vett elismerést, ösztönzést, életének egész felemelő tanulságát és Isten áldását kérte további életére.

A *Papp Ferenc* monumentális beszéde lenyűgöző hatásával örök élményként hatott a hallgatóság lelkére.

Az ezután következő üdvözlő beszédek mint apró briliáns szemek sorakoztak a drága ékszer két ragyogó kövéhez.

Elsőnek a fenntartó testület, a Dóczi-intézet igazgatótanácsának nevében *Kolozsváry-Kiss László* református lelkész, az igazgatótanács elnöke üdvözölte meleg szavakkal a távozó igazgatót. „Nem ez a külső, látható, díszes épület teszi a Dóczi-intézetet, hanem az a lelki ház — mondotta többek között —, amit lelki kövekből romolhatatlan épületté az ő keze épített naggyá.“ Az egyház nevében megköszönte ezt a nagyszerű építő munkát, és ígérte, hogy nevét az egyház és iskola mindig szeretettel őrzi és övezi.

Debrecen városa részéről *Dr. Balogh Sándor* kultúratanácsnok szólott nagy elismeréssel a nyugalmabavonuló igazgató kiváló érdemeiről remélve, hogy gazdag tudását ezentúl se vonja meg a közművelődés ügyétől.

A gróf Tisza István-tudományegyetem nevében *Dr. Varga Zsigmond* h. rector mondott lélekbe markoló szavakat, kifejtve, hogy minden ember hármas ítéletnek van alávetve: Első a köz ítélete, ami sokszor felszínes, hisz sokféle körülmény befolyásolja, igen gyakran a hangulat irányítja, — de mégis tudomásul kell venni, mégis csak ítélet. Másodszor ítélet a saját lelkiismeretünk, amely lehet megnyugtató, vagy mardosó, — végül Isten ítélete tévedhetetlen és megfélebbezhetetlen. Boldog ember, akit mindhárom ítélet hívnek talál. Ilyen boldog ember a Dóczi-intézet Nagyasszonya, akinek további életére Isten gazdag áldását kéri.

A református Kollégium üdvözlését *Jakucs István* tolmácsolta keresetlen szavakkal, a Református Tanáregyesület, a Debreceni Tanári Kör és fiú test-

vérintézet nevében *dr. Kun Sándor* igazgató mondott mély érzéssel áthatott, gyönyörű beszédet.

A református tanítótestületet *Mocsáry László*, a másvallású tanintézeteket *Dr. Hanzély Lajos*, a Jótékony Nőegyletet *Sass Béláné*, a MANSz-ét *Fráter Erzsébet*, a Templomegyesületet *Balogh Istvánné*, a Kossuth-utcai egyházrészt *Dömsödi Ferencné* képviselte; a Debreceni Székely Társaság meleg üdvözlését *Dr. Darkó Jenő* elnök tolmácsolta kifejtve, hogy Erdély visszavárja az ő szülöttjét és kéri, hogy ezután is támogassa a Társaságot értékes munkájával, egyengesse a hazafelé vivő utat a küzdelem nehéz napjaiban. Szívből jövő meleg hangon szólottak még az Egyetemet és Főiskolát végzett Nők Egyesületének nevében *Dr. Darkó Jenőné*, a Volt Iskolatársak Szövetségének nevében *Tóth Árpádné*, majd a leánygimnáziumi tanári kar nevében beszélt gyönyörűen *Péterffy László* h. igazgató, végül a hálás tanítványok nevében *Hódy Katalin*, *Dobsa Anna* és *Báthory Ilona*.

Könnyeiktől el-elesüklő hangon mondott köszönetet az üdvözlésekre *Koncz Aurélné*, elsősorban megköszönte *Dr. Baltazár Dezső* mindig segítő jóságát, akinek kívánsága volt ez a mai ünnepelés is. Meghatottan búcsúzott mindig megértő munkatársaitól és attól a tizenötezer magyar leánytól, akiknek nevét ő írta be az iskola annaleseibe.

A lélekemelő, szép ünnepély a tanítónőképző karének számával és a Himnusszal ért véget.

Tudomány és irodalom

Régi iskolai törvények.

Fordította s közli: **Dr. Nagy Sándor.**

(Folytatás.)

4.

A iskola széniorának kötelessége.

I.

Tudja meg a szénior, hogy minden, ami a közös társaságnak, sőt az egész iskolának hírnevét, javát és sértetlen fenntartását illeti, a rektorok után a kormányzás másodfokú jogán reá tartozik, — azért a közügyet igaz hűséggel és szorgalommal szolgálja. Ha másként tesz, megpálcáztatva vettessék ki az iskolából.

II.

A szénior a közös javak gondozásában szorgalmat és hűséget, szétosztásában igazságot és egyenlőséget mutasson és tanusítson. Gondoskodjék, hogy a kaput a gazda a nyári és téli hónapokban mindig kilenc órákor pontosan bezárassa. A kulcsot magához véve senki kedvéért meg ne engedje, hogy az a rektor tudta és engedélye nélkül kinyitassék. Ha másként tesz, az előbbi esetben az előző büntetéssel bünhődjék, az utóbbi esetben pedig először intessék meg szigorúan, másodjára huszonöt dénárral lakoljon, harmadjára a gondatlanságát és hanyagságát nyilvános beszédben tárja fel.

III.

A tisztviselők kirendelésében személyválogatás nélkül az egyenlőséget és az igazságot szolgálja. Kokvusz-nak (főző is, ételhordó is) arra méltó és alkalmas személyt válasszon ki. Lotort: explorátort, gazdát és éjjeli őrt a rend kívánalma szerint jó lelkiismerettel állítson. Ha kötelességéről elfelejtkezve másként cselekszik, először a rektorok kemény figyelemztetése alá kerüljön, másodsor fizessen egy forintot, s harmadszor csapassék el.

IV.

A kihágók büntetéseiben mindig a törvény rendelkezései szerint járjon el, s azokat minden barátsággra tekintet nélkül hajtsa végre. Ha pedig másként tesz, maga essék ugyanolyan büntetés alá.

V.

A coetus pénzét akár a pénztárból, akár külső gyűjtésből kölcsön ne adogassa, ne forgassa, vagy valami megállapodásból ne osztogassa. Az iskola javát a polgároknak csak szűkmarkúan, két forintot felül ne ajándékozzassa. Ha ellenkezőleg cselekszik, az osztzkodás napján a magáéból térítse meg, de azután már kétszeresen.

VI.

A legátusok igazolt pénzéből a semleges részt ossza ki a coetus tagjai között, a maradékot pedig tegye be az iskola pénztárába. Ha másként cselekszik, a túlfizetést térítse meg, azután, mint a közjavak fecsérlője, szégyenletesen vettessék ki.

VII.

Visszaélése miatt némely előzőknek, kiknél a tisztség erkölcsüket megváltoztatta, ne maradjon meg a szénior a hivatalában hat hónapnál, vagyis félesztendőnél tovább. Ezalatt megismertetvén valakinek kegyessége, szorgalma, szerénysége, ébersége és hűsége, amihez a rektorok részéről némely kedvezés is járulhat, az ilyen továbbra is megmaradhat a hivatalában.

VIII.

A szénior csak úgy menjen ki a városba, vagy másfele, ha magahelyett a kontraskribát hagyta bent az iskolában, és kimenve akárhol is csak rövid ideig tartózkodjék. Ahányszor másként cselekszik, annyiszor fizessen tizenöt dénárt.

IX.

A szénior ezentúl az iskola jövedelmének ne huszadrésztét kapja, hanem minden egyes hónap utolsó napján tartott osztzkodásnál húsz dénárral elégedjen meg gondossága fejében. És, ha ez nem tetszik, vagy kevés neki javadalomként, keressen más állást.

X.

A szénior a közös ételből, melyet a kokvuszek szolgálata a városban szerez és az iskolában behoz, válasszon magának egy tállal úgy ebédre, mint vacsorára. Ha többet tesz félre magának, fizessen miatta huszonöt dénárt.

XI.

A szénior a novicius diáktól leteendő három forintot, mely az iskola rektorától választott klasszikus préceptort illeti iskolai munkája fejében, vonogatás nélkül vegye fel. Ha ellenkezőleg cselekszik, mint a rektorok becületének és tekintélyének lábbal-tiprója, fosztassék meg a hivatalától.

XII.

A tanulóknak az évenkénti jótéteményt olyan rendjében ossza ki a hónapoknak, amelyet eddig ez iskolában ki-ki követett, ahogy eleddig szokás volt. Különben ellenségnek minősítették és büntetessék.

5.

A kontraskriba kötelessége.

I.

A kontraskriba, mint az iskola széniorának hűséges társa, tudja meg, hogy valami csak a közös társaság, sőt az egész iskola hírnevét, javát és sértetlen fenntartását illeti, a kormányzás bizonyos jogán, az iskola széniora után órá tartozik. Azért hát a közügyet azzal a hűséggel és szorgalommal gondolzza, melyet az iskola rektorának, az egész coetusnak — hűsége jelül kezét adván — a testvérek egyetemes gyűlésében, sőt a nagyjóságú Isten szeme előtt megígért. Ellenkező esetben megpálcázta vettessék ki az iskolából és hivatalából.

II.

A temetési és kántálási pénzeket szorgalmasan vizsgálja át, a hamis pénzdarabokat a jóktól válogassa ki, amazokat magánál őrizze meg, a jókat az iskola szénioránál a nyilvános pénztárba tegye be, hűségesen megőrizvén azoknak a számát. Ha az előbbi rendelkezésben hanyag volna, a rossz pénzekért a magából adjon jókat. Ha az utóbbiban szántszándékból (volna hanyag), fosztassék meg a hivatalától, ha pedig feledékenységből, a rektortól keményen hordassék le.

III.

Az éneklésből visszatért, s az ott kapott pénzt neki átadó énekestől tudakozódják a társaknak a kantációból lett megérkezése felől, s győződjenek meg, hogy nem maradt-e közülök valaki el. Különben fizessen huszonöt dénárt.

IV.

Az énekkarból és az egyetemes temetésekről elmaradottakat szorgalmasan tartsa számon, s rajtuk a büntetéseket az iskolások tanulmányairól fentebb megírt nyolcadik és hatodik cikkelye értelmében az osztózás napján hűségesen hajtsa végre. Ha másként cselekszik, először kerüljön a rektor szigorú megintése alá, másodsor fizessen egy forintot, harmadszor fokoztassék le.

V.

Rendeljen a templom elé ajtónállókat, az iskolában öröket és gazdákat, szorgalmasan megtartván mindennek rendjét. Legyen gondja szorgalmasan

a kijelölt asztalok és székek felállítására. Az előbbieket tekintetében ha másként cselekszik, a közelebb megjelölt büntetésben legyen része, ha pedig az utóbbiakban: s amennyiben gondatlanságából kár származik, azt pótolja és térítse meg.

VI.

Az ok nélkül való csavargókat, akik léha ürügyek alatt a rendes leckék mulasztásaira törekednek, mulasztásaik hatodik napján túl naponként szorgalmasan jegyezzék fel. Ha pedig feljegyezni elhanyagolja maga szenvedje el a fel-nem-jegyzettek büntetését.

VII.

Az egyes lakószobákat esténként kapuzárás után, reggelenként pedig kapuzárás előtt vizsgálja meg, s szorgosan nézzen utána, hogy a társak közül nem hiányzik-e valaki. És ha másként cselekszik, a harmadik törvényben megjelölt büntetés alá essék.

(Folytatása köv.)

Dr. Baltazár Dezső : Elég nekem az Isten kegyelme. II. kötet. Ünnepi, alkalmi és közlönséges egyházi beszédek. Kiadja Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomdavállalata. Debrecen, 1936. 254 lap 8°. Ára 4.— P.

E kötet, mely a 25 éves püspöki jubileum alkalmából látott napvilágot, terjedelemben, tartalmi gazdagságban s az Ige mélyen rejlő legdrágább kincseinek nyújtásában méltó testvére ama korábbi kötetnek mely 1923-ban jelent meg. De míg amabban csak ünnepi egyházi beszédek foglalnak helyet, emebben 17 alkalmi beszéd és 25 közönséges beszéd is található a 11 ünnepi prédikáció mellett. Így az olvasó szinte az egész életet felölelő igehirdetést szemlélheti.

Ez az igehirdetés megragad mindenekelőtt a maga mélységével. Az Igének legrejtettebb, legtitkosabb és így a legdrágább és legértékesebb értelmét, tartalmát vetíti előnkbe, amire csak az olyan egyéniségek és személyiségek képesek, akiknek mindennapi tápláléka az Írás és akiknek mindennapi élete sem egyéb az Ige parancsainak betöltésénél. Sohasem, szavak, vagy betűk magyarázatával találkozunk, hanem mindig az eredeti, isteni ősmélységekbe merített lélek bizonyosságtételével. Rengeteg tudományon sok-sok tanulmányon keresztül, az igazi alázatosság és számtalan kiállott életpróba árán juthatott el odáig a szerző. Éppen, mert odáig eljutott, sohasem egy pillanatra sem próbálja meg, hogy száraz, külső dolgokat nyújtson az őt hallgató lelkeknek, még kevésbé azt, hogy üres szóvirágokkal, irodalmi mozaikokkal, vagy pedig esztétikai műfogásokkal cserélje fel az örökkévaló üzenetet. A manapság divatos *templomi szónoklás* kellékeit — melyek csak a füleknek szánvák, pillanatnyi hatásra vadászók — nélkülözi. S ebben van időfeletti értéke. E beszédek egy későbbi komoly kor, komoly értékek után vágyó lelkeit is ki fogják elégíteni s nem avulnak el máról-holnapra.

Másik karakterisztikus vonása a beszédeknek, hogy egytől-egyig önállóak. Nincs bennük semmi kölcsönkérés sem Niebergalltól, sem Barthtól, sem senki más halandótól. Az előbb elmondottak után önként következik is ez. Aki Krisztus lábaihoz telepedett, annak nincs más oktatóra szüksége. Aki az Ő

világosságának a fényt vetitheti tovább, nem kényszerül a mesék birodalmába mondanivalóért. Az életnek alkalmi, bármennyire sokszorozódjanak is, hamarabb elfogynak, mint az örökkévalóságot besugárzó világosság. Lehetetlen nem érezni minden egyes beszéd után, hogy az azokat szólón Isten Szentlelke nyugoszik.

Akin Isten lelke nyugoszik, aki Isten mindenekre elégséges kegyelmével dicsekedhetik: annak *nincs kételye*, nincs bizonytalansága még a megpróbáltatások idejében sem. Kételyt, bizonytalanságot nem is találunk sehol e beszédekben. A legrejtettebb titkoknál, a legkínzóbb problémáknál is, a minden tudásnál és ismeretnél erősebb *hítből* származó meggyőződéssel találkozunk. Azzal a hittel, amely mindig meg tudta és mindig meg is tudja győzni a világot. A kételyek között hánykódó, bizonytalanságban gyötrődő lelkeknek pedig mindig éppen erre a bizonyosságot nyújtó biznyságtéveszre van szüksége. Ha ezt nem nyújtja az ígértető, semmit sem nyújtott.

A beszédek tartalmához mért azok *stilusa* is. Egyéni, melynek megvannak az ismertető vonásai. Emelkedett, tömör, világos. Teljes figyelmet kíván, de sem homályosság, sem értelmetlenség nem akaszt meg sehol. Ígértetés lévén minden beszéd, profán, bántó kifejezésektől, szavaktól mentes. Méltóság-teljes formában jelenik meg.

Mindezek csak legkiemelkedőbb jellemvonásai a kötetben megjelent beszédeknek, melyeket még tovább lehetne folytatni és részletezni. Manapság, amikor az ígértetés mindinkább süllyed, komolysága veszedelemben forog, mert egyéni kedvtelések felelőtlen játékvá, vagy egyszer hivatlan és készületlen egyének dicsőségkereső eszközevé válik, nagy megnyugvás ilyen beszédekkel találkozni. Egy darab megtestesült tiltakozás ez a kötet mindazokkal szemben, akik vétkesek az ígértetés süllyedésében és sülyesztésében. Nagyon alkalmas arra, hogy felelőségre ébressze a felelősöket, de arra is, hogy elriassza a hivatlanokat, kik felkötözött sarukkal rontanak arra a szent helyre, hol saruk nélkül sincs semmi keresnivalójuk. Viszont a kereső lelkeknek biztos útmutatója, megerősítője, megbátorítója, meggazdagítója lehet. Hisszük, hogy misszióját minden vonatkozásban be is fogja tölteni. **Dr. Módis László.**

Medgyesi Pál: Praxis, pietatis azaz kegyesség gyakorlása. Debrecen, 1936. — Budapest, 1936. A reformáció és ellenreformáció korának evangéliumi keresztyén (református és evangélikus) egyházi írói. IV. szám. Szerkeszti és kiadja: Dr. Incze Gábor. 496 lap. Dr. Ravasz László püspök előszavával.

Az „angliai nyelvből” fordított hatalmas munkát a XVII. század nagy magyar prédikátora: Medgyesi Pál azzal a céllal adta az evangéliumi magyar nép kezébe 300 esztendővel ezelőtt, hogy útmutatásul szolgáljon a gyakorlati keresztyén élet megvalósításához. Az akkori élet minden fontosabb mozzanatát felöleli a könyv: a születéstől a halálig, a hétköznapi és ünnepek adottságait s a tiszta bibliai tanra építve egészen részletesen mondja el, hogy az egyes alkalmakkor mit és hogyan kell cselekedni. Hogyan kell megállani a szent Úristen és az Ő egyszülött Fia a Jézus Krisztus előtt s mit kell mondani, kérni, legfőképpen pedig nyújtani a keresztyén embernek.

A keresztyén élet könyve lévén eképpen e mű,

nyilvánvaló, hogy a felette elszállt 300 esztendő semmit sem vont le értékéből, nem tette feleslegessé, használhatatlanná, csupán muzeális értéké. Ha nyelvezete szokatlan is manapság, a benne rejlő gazdag tartalom, erő és igazság a *ma* könyvének is bizonyítja. Sőt, ha figyelembe vesszük a most élő evangéliumi keresztyének között nagy mértékben és számos formában jelentkező bizonytalanságot, tévelygő áramlatokat és irányzatokat, legfőképpen pedig az igaz kegyességnek minden mértéket meghaladó hiányát: Isten iránti hálával kell köszöntenünk ez újból napvilágot látott munkát, melynek kedvező és áldott hatása nem maradhat el. Ahová ez a könyv eljut, ott az őszintén látók és beszélők, az Isten diadalmas országának igazságaiért szenvedők nyernek feltétlenül erősödést a nem egyszer hatalmat bitorló képmutatókkal szemben, kik nem átalják olykor még Isten ígértését is álrúhának használni s kiket Krisztus is határtalan megvetéssel sujtott és a legmélyebb utálattal fordult el tőlük. (Máté 23.) „Az egész Szentírásban sehol nem olvassuk a képmutatóknak megtéréseket; nem is csuda, mert holott a büntétel után egyedül csak a megtérés gyógyítja az embert minden bűneinek fekélyéből, micsoda módja-eszköze lehet annak a megújulásban, aki még magát a megtérést is bűnné változtatta? Jaj tehát, jaj az olyatén léleknek, aki nem kegyes, s mégis kegyesnek, megtértnek tettei önönmagát.” (207. lap.)

A nagyértékű, szép kiállítású terjedelmes mű minél nagyobb elterjedését lehetővé teszi igen alacsony ára is. Aki július 1-ig megrendeli, 1.25 P-ért kapja, melyben a portóköltés is bennfoglaltatik. Július 1. után 1.75 P lesz az ára. Megrendelhető Dr. Incze Gábor református lelkész, Budapest, II., Török-u. 4. címen, vagy megvehető Debrecenben a Központi lelkészi hivatalban. **Dr. Módis László.**

Hírek az egyházmegyéből

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Harangszentelés Beregdarócon. Közadakozásból és a meglévő harangok feláldozása árán szerzett két új harang felszentelése folyó évi május 17-én ment végbe, amikor is a templomkertben Varga Ferenc porcsalmi lelkész mondott alkalmi imát, majd a harangoknak a toronyban való elhelyezése utáni istentiszteleten Babus Gyula nagylónyai lelkész bibliaolvasása és imádsága, továbbá Kósa Béla tivadari lelkész ígértetése következtek. A többszáz terítékes közebeden Palágyi István beregsurányi lelkész méltatta a presbitérium és a hívek áldozatkésztségét. Az új harangok első meghúzásáért árverésen 50—50 pengőt fizettek. A jól sikerült nap rendezéséért Szeles Sándor lelkészt dicsérik.

Harangszentelés Tiszavidon. Nem adóból, hanem adakozásból, hanem saját vagyónából (fák árából) vette a tiszavidai egyház új nagy harangját, melynek felszentelése jún. 1-én, pünköst másodnapján ment végbe. A templomtérén Kósa Béla tivadari lelkész mondott avató beszédet és áldó imádságot. A templomi istentiszteleten Rácz Jenő ugornya-gergeyi

lelkész bibliát olvasott és imádkozott, Kelemen Gyula esperes pedig ünnepi prédikációt tartott. — A más falusi lelkészeket, tanítókat stb. Rehó Gyula helyi lelkész és családja látta vendégül s nevében Szabó Gyula tiszaszalkai lelkész köszöntötte őket. A harang keresztapai tisztéért 270 P-t, keresztanyaiért 110 P-t fizettek az egyháznak árverés útján. Az ünnepségen volt egy eszt vendég is: Oinas Felix eszt ösztöndíjas egyetemi hallgató az Eötvös Kollégiumban, aki nyolc hónap alatt kitűnően megtanult magyarul. Különben a finn-ugor nyelvészettel foglalkozik és a dunántúli városok után most az északi magyar falvakat kívánta megismerni, lutheránus egyébként és egyik beregi lelkész vendége.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Búcsú F. Varga Lajos esperestől. A tiszántúli egyházkerület közgyűlése rendkívül meleghangú elismeréssel emlékezett meg F. Varga Lajos nyugalmába vonult debreceni esperes értékes és igen becses szolgálatairól és érdemeiről. F. Varga Lajos közérdekű munkásságát és egyéniségét sokáig fogja nélkülözni az egyházkerület.

A debreceni egyházmegye új esperese Dr. Szász Imre. A debreceni református egyházmegye esperesi tiszttségére beadott szavazatokat Veress Bálint h. esperes és Kulin Imre gondnok vezetésével megalakult szavazatszedő-küldöttség most bontotta fel. Az egyházak által leadott szavazatok közül Dr. Szász Imre monostorpályi lelkészre 54 szavazat, Dr. Hajdú Gyula berettyóújfalui lelkészre 19 szavazat esett, így a debreceni egyházmegye új esperese Dr. Szász Imre lett. Beiktatása június végén lesz.

Dr. Farkas Pál debreceni segédlelkész a debreceni egyház presbitériumi püspöki másodlelkészé választotta.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Harangavatás Kékesén. A kékesi kis gyülekezet Hankóczy József lelkipásztor indítására a gyülekezet közadakozásából egy 518 kg. súlyú új harangot szerzett be, melyet Dr. Baltazar Dezső püspök május hó 10-én délután lélekemelő áldásmondással avatott fel a község és környéke több ezrenyi résztvevője jelenlétében. Harangavatás után ünnepi istentiszteletet tartottak, melyen Maklár Károly egyházkerületi főjegyző ígét hirdetett.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Főgondnok beiktatás. Nagy örömmel, bensőséges együttérzéssel iktatta be a nagyari egyházközség főgondnoki tiszttségébe benedekfalvi Luby Géza ny. árvaszéki ülnök-földbirtokos, egyházmegyei tanácsbíró egyházkerületünk egyik jegyzőjét, Nagy Barna, a gyülekezet lelkipásztora. Az egyszerű keretei között is impozáns beiktatáson számosan voltak jelen az új főgondnok jóbarátai és tisztelői, lelkipásztorok és világiak, még a szomszédos Beregből is.

A lelkipásztor beiktató beszéde és az eskü elhangzása után az egyházmegye fāradhatatlan esperese, Tóth Sándor sietett először az egész gyülekezet szeretete és nagyrabecsülése jeleivel övezett egyházáért és szülőföldjéért őszinte odaadással buzgólkodó

főgondnok üdvözlésére, aki midőn most, atyja birtokába, ahhoz a röghöz tért vissza, melyen a fāradhatatlanul tevékeny egyházmegyei gondnok édesatyja (a kerület volt nagynevű országgyűlési képviselője is hosszú időn keresztül), alkotásokban gazdag életét leélte és nevét örökletessé tette, azután a presbitérium és a gyülekezet nevében a gondnok mondott üdvözlő szavakat és kérte az Isten dicsősége szolgálatában és a gyülekezeti építő munkában szerezett főgondnokuk gyámolító és segítő kezét.

Luby Géza meghatottan, emelkedett gondolatokkal tett hitet egyháza és szülőföldje szeretetéről. Gondolataiból az őszinte meggyőződés ereje csendült ki. A gyülekezet tisztességadásában nem az ünnepltetés fényét látja, hanem a szolgálat, a többre bízatus és elhivatás krisztusi parancsát. Ez elhivatás charizmájával megáldott világi pap szólott a bizonyágtétel erejével a gyülekezethez, mikor fejtegette, hogy ha feleslegesnek találna is valaki egy-egy kis falusi gyülekezet szervezetében a főgondnoki tisztet, nem találhatja senki sem feleslegesnek a hit erejével áthatott testvéri együttérző szívét és Isten dicsőségére lendülő kezét, melyet Istenben bízó lélekkel, e gyülekezet közösségének a maga részéről itt most felajánl.

A gyülekezet tagjainak lelkében bizonyára marandandó nyomokat hagytak a főgondnoki szavai, nagy reménykedéssel tekintenek fel szeretetreméltó, példaadó egyéniségére, ki atyja áldott nyomdokain járva, az egyházi élet minden terén a keresztény lélek szolgálatkészségével és emelkedettségével veszi ki részét az anyaszentegyházunkat építő munkákból. Úgy, hogy Isten iránti hálával mondhatjuk: nagy nyeresége ő nemcsak a közelebbi esztendőknben oly sok szép alkotással buzgólkodó nagyari-, hanem az egész anyaszentegyházunknak.

Adj a kegyelmes Isten, hogy sokáig az legyen!

Harangavatás Darnón. Lélekemelő ünnepség folyt le a darnói református egyházban pünköszt második napján. Ekkor avatták fel új nagyobb harangját, s a szomszéd falvakból is egybesereglett szépszámú áhítatos gyülekezet együttérzése mellett. A remekszólamú harangot a templomkertben G. Szabó Mihály csaholci lelkipásztor, egyházmegyei főjegyző áldotta meg; a templomban pedig Inczedy Márton vámosoroszi református lelkész, egyházmegyei tanácsbíró olvasott fel alkalmi bibliai igéket s imádkozott is; míg a prédikálás magasztos feladatát Nagy Barnabás nagyari lelkész oldotta meg. — A harang előállításának rövid történetét Tukacs László helybeli lelkipásztor ismertette. Az új harang több mint 700 P-be került s Tukacs András és neje Farkas Anna szatmári lakosok, buzgó református egyháztagok ajándéka.

Illesse őket áldozatkészségükért egyházunk mindenik tagjának szíves, benső köszöntése.

Legyenek áldottak lelkiükben és testükben!

G Y Á S Z R O V A T

Dr. Eesedi István egyetemi m. tanár, a debreceni Déri Múzeum igazgatója május 19-én váratlanul elhunyt. 1885-ben született. 1912-ben szer-

zett tanári oklevelet s ez időtől múzeumigazgató-ságáig, mint a debreceni Kollégium tanítóképző-intézetének kiváló tanára szolgált. A világháborúban főhadnagyként harcolt. Több ízben meg is sebesült. Mint kiváló etnografus a Hortobágyról írt munkáival tette ismertté nevét. Déri Múzeum igazgatását 1929-ben vette át. Temetése a város által adományozott díszsírhelyre május 21-én ment végbe. A temetési szertartást Baja Mihály lelképásztor végezte.

K Ü L Ö N F É L É K

Baltazár Dezső püspököt díszpolgárává választotta Hajdúböszörmény. Hajdúböszörmény Baltazár Dezső püspök szülőhelye, méltó módon emlékezett meg Baltazár Dezső 25 éves püspöki jubileumáról. A város a jubileummal kapcsolatban rendkívüli közgyűlést tartott, melynek egyetlen tárgya a Püspök úr díszpolgárrá való választása volt. Érdekes, hogy Hajdúböszörmény eddig még sohasem választott saját szülőitől közlő díszpolgárt és összesen eddig négy díszpolgára van ennek a városnak: Kossuth Lajos, gróf Apponyi Albert, Gömbös Gyula és Dr. Baltazár Dezső püspök.

Geduly Henrik üdvözlése. A tiszántúli egyházkerület közgyűlése meleghangú üdvözlő iratot intézett Geduly Henrik evangélikus püspökhöz, 25 éves püspöki jubileuma alkalmából.

Makkai Sándor erdélyi református püspököt theologiai tanárnak meghívta a debreceni egyetem. Dr. Makkai Sándor erdélyi református püspök lemondott püspöki méltóságáról és az egyházkerületi igazgatótanács a lemondást az abban foglalt érvek miatt elfogadta. A debreceni Tiszta István Tudományegyetem tanácsa most a theologiai kar javaslatára egyhangúlag meghívta Makkai Sándort Kiss Ferenc nyugalmabonulásával megüresedett theologiai tanszékre. A tiszántúli egyházkerület elnöksége, melynek hozzájárulása szükséges a theologiai tanszék betöltéséhez, szintén hozzájárult Makkai Sándor meghívásához.

A Baltazár-alap vagyona. A tiszántúli egyházkerület közgyűlésén Dr. Szentpéteri Kun Béla egyet. tanár számolt be a Baltazár—Amerikai-alapítvány vagyonáról, amely most kerekén 230,000 P-t tesz ki. Majd kimondotta a közgyűlés, hogy megvásárolják a debreceni Kálvin-tér 13. sz. háromemeletes házat, melynek közel 10,000 P lesz az évi hozadéka. Segélyekre közel 10,000 P-t fordítanak. A most megveendő házat emléktáblával jelölik meg, feljegyezve, hogy ezt a házat Püspök úr két amerikai útján gyűjtött összegből vásárolták.

Szaboleska-emlékművet állítanak fel a debreceni Kollégium falán. A debreceni Csokonai Kör elhatározta, hogy Szaboleska-emlékművet állíttat fel a Kollégium homlokzatán. Az emlékműre a gyűjtés szép eredménnyel indult meg. Remélhetőleg még ebben az évben sor kerül az emlékmű leleplezésére.

A Kollégium igazgatósága tisztelettel kéri a gyülekezetek lelképásztorait és a gimnáziumok igazgatóit, hogy az érdekelt ifjúság figyelmét hívják fel a Kollégium internátusába való felvételtől a hivatalos lap jelen számában közzétett hirdetésre.

Tiszántúli egyházkerületi valláspedagógiai konferencia volt június 3. és 4-én, melyen mintegy százan vettek részt lelkészek, vallásatanárok, vallásoktató-lelkészek, tanítók Debrecenből és az egyházkerületből. Szerdán délután: Áhítatot tartott bibliamagyarázattal: Szabó Gyula vo. lelkész. Dr. Nagy Sándor főgimnáziumi vallásatanár: A valás a többi tantárgyakban s a többi tárgyak a vallásban címen tartott nagyérdékű előadást, melyet megbeszélés követett. Dr. Csikesz Sándor egyetemi tanár: Hogyan fegyelmezzon a valláspedagógus? címen adott rendkívül gazdag tartalmú és szélesfelépítésű, nagy gyakorlati értékű előadást, melyet élénk eszmecsere követett. Csütörtökön délelőtt: Áhítatot tartott bibliamagyarázattal: Papp Imre vo. lelkész, testületi elnök. Majd Dr. Incze Gábor theol. m. tanár, szakfelügyelő: Róm. kath. szokások a refor-

mátusoknál és viszont címen értekezett nagy készültséggel, finom szellemességgel és tanulságosan. Azután Szele Miklós leánygimnáziumi vallásatanár: A vallásati tantervünk, mint a vallásitanítási cél akadályai előadása következtül igen súlyos, de igaz megállapításokkal tantervünket illetőleg. Mindkét előadást megbeszélés követte. Csütörtökön délután: Áhítatot tartott bibliamagyarázattal: Thomay Dezső vo. lelkész. Azután Dr. Dancsházy Sándor vo. lelkész, szakfelügyelő előadása: A szerelmi kérdés a felsősztályosok közt következett, melyben az ifjúság ez égető problémáját tárgyalta. Általános vélemény alakult ki, hogy e kérdést kötelességünk napirenden tartani. Uray Sándor moderátor-lelkész, a vo. bizottság elnöke: Biblia-olvasásra, imádkozásra, bizonyágtételre és tettekre szoktatás címen adott sokoldalú gyakorlati útmutatásokban gazdag előadást. A konferencia befejezése egy örömdetes megállapodás volt, hogy ezután minden évben találkozunk.

A debreceni református főgimnázium győzött az idei országos középiskolai tanulmányi versenyen. Nagy örömmel közöljük, hogy az országos középiskolai tanulmányi versenyen a debreceni református főgimnázium győzött első helyen. Iskolánk kiválósága nagy büszkeségünk.

Magyar himzés-varrás. Sztrokay Mária, a szegedi állami polgári iskolai tanárképző főiskola gyakorlatiskolájának rajz és női kézimunka tanára száza mintalaphól álló „Magyar Himzés Varrás” című művében a női kézimunka-oktatás céljaira, magyar, népi himzvarró mintákat gyűjtött össze és azokat a polgári leányiskolai tanterv szellemében a következőképpen rendezte el. Az I. év anyagába osztotta be a horgolást (1—3. mintalap), a szálánvarrottat, a keresztöltést (4—20. lap), esetleg a még felhasználható, könnyebb szár- és láncöltést. A II. osztály himzésanyagát a lánc-, a szár-, a számlált és írás után való laposöltést, a könnyebb kisírást és a buzsáki himzést megtaláljuk a 21—40. lapokon. III. osztály céljait szolgálják a fehérvarró gyakorlatokhoz kapcsolódó fehérhimzések (41—48.) és a fehérhimzésekhez hasonló kivitelű laposhimzések lapjai (49—54). Idetársul még a kalotaszegi „sinyorvarrás” (55—60.).

A IV. osztály fejlettebb ügyessége lehetővé teszi már a gazdagabb rajzú gyapjú- és selyemhimzések, mint amilyenek: a szür- és szűcsimzések, a lapos-, a nyolcasöltésű, sarkközi stb. himzések varrását. Végül mindezekhez csatlakoznak még a 81—100. lapok himzésmintái, amelyek a tananyag kibővítésére, szorgalmi munkául és szemléltetésre használhatók fel. Ez a munka *gyűjtemény*, nem pedig a női kézimunka-tanítás módszerének ismertetésére szolgáló mű, amelynek tehát nemcsak a polgári leányiskolák, de más intézetek, sőt magánegyetem is nagy hasznát vehetik. Ez a könyv nem öleli fel a hazánkban fellelhető összes himzés-varrásokat, mert pl. nem tartalmazza a megszállás alatt levő Felvidék, Erdély, de Csonka-Magyarország még sok más értékes himzéseit sem, mint Tolna, Baranya, Somogy, a Rábaköz stb. himzései. Ezekkel, úgyszintén a himzőöltések szemléltető magyarázatával szerző ezután megjelenő II. kötetben fogunk megismerkedni. Szükségtelen bővebben fejtegetni, hogy iskolánk — és nem csak a polgári, de az összes középiskolák — himzés és varrásainak ilyen szellemben való irányításával mily nagy szolgálatot tehetünk a nemzeti eszme fejlesztésének. E munka értékének jellemzésére idézzük egy illetékes szakértő bírálatának a következő sorait: „Sztrokay Mária: „Magyar himzés varrás” című füzet, igen gondos, szakszerű, hézagpótló munka. Nagy szeretettel és hozzáértéssel, nem kevesebb fáradsággal gyűjtött elemek sokfélesége, a polgári iskolai kézimunka-tanítás nélkülözhetetlen tőrhaza lesz.” — A mű ára 12 P 90 fillér; megrendelhető fenti címen.

Balaton nyaralásra legszebb és legolcsóbb hely az Országos Református Tanáregyesület pompás fekvésű balatonboglári üdülőtelepe. Ezt a virágzó jóléti intézményünket református lelkészek és tanárok egyenlő feltételekkel vehetik igénybe. Penziódíj napi 4 P, pártoló tagoknak 5 P. Többgyermekes családok fokozatos díjmentséklést kapnak. A villák hatalmas, árnyas parkban fekszenek s a modern penziók kényelmét nyújtják. Elsőrendű ellátás és gondos kiszolgálás. Saját strand. Két négyhetes üdülési időszakra kérhető a beutalás, július 1—28-ig és július 30-tól augusztus 26-ig. A jelentkezéseket felveszi és minden idevágó kérdésben felvilágosítást nyújt *Dr. Molnár Pál* tanár, üdülőtelepi gondnok, Debrecen, Református gimnázium.

Görömböly—Tapolca. Ha olesán akar a Miskolc melletti híres görömböly—tapolcai gyógyfürdőn magaslati helyen

célok elérésének biztosítása érdekében a tanügyi hatóságok a közép- és középfokú iskolák tanári kara, valamint az elemi iskolák tanítói eleget tenyének az Országos Magyar Lövész Szövetség törvényhatósági intéző bizottságainak elnöki tanácsai részéről hozzájuk intézett ama meghívásnak, hogy az elnöki tanácsba képviselőjüket kiküldjék és ott a Honvédelmi Miniszter úr által megállapított munkaprogramm végrehajtásában részt vegyenek. Erről az egyházi főhatóságom alá tartozó tantestületeket tudomásulvétel és alkalmazkodás végett értesitem.

Debrecen, 1936 június 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2298—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű iskolaszéki elnök urak figyelmét a „Debreceni Protestáns Lap” 1934 december hó 15-én megjelent 12. számában 4014—1934. sz. a. a tanítói állások pályázati hirdetménye tárgyában közzétett rendelkeztemre és újból utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1936 június 15.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

3932—1936. szám.

Kivonat

a református Egyetemes Konvent elnöki tanácsának Budapestén, 1936 június 8. napján tartott ülése jegyzőkönyvéből.

2. szám.

Tárgyaltattak a középiskoláról szóló 1934. évi XI. tc. egyes rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr által 32,400—1936. V. 1. szám alatt kiadott Végrehajtási Utasítás ügyében az Egyetemes Konvent 335—1936. számú határozata alapján az egyházkerületek, valamint az egyetemes tanügyi bizottság középiskolai szakelőadója által előterjesztett észrevételek.

Az elnöki tanács elrendeli a végrehajtási utasítás azonnali hatállyal való életbeléptetését és ennek érdekében a következőket rendeli:

A 3. §-hoz adott utasítás 3. bekezdése akként értelmezendő, hogy az 1936—37. tanévre a fiúközépiskolák I. osztályába való felvételre jelentkező leányok csak e rendelkezés megtartása mellett vehetők fel. Azok a leányok azonban, akik az 1935—36. vagy azt megelőző tanévekben már rendes tanulóknak felvették, tanulmányaikat ugyanabban az iskolában ebben a minőségben folytathatják és végezhetik be.

A 3. §-hoz adott utasítás 3. bekezdése utolsó előtti mondatának ez a része: „az illető községben polgári leányiskola van”, kiegészítendő így: „az illető községben állami, községi vagy protestáns polgári leányiskola van”.

A 13. §-hoz adott utasítás 3. bekezdésének az a része: „ha azonban kétévi szolgálat után is helyettes tanár marad, állásából csak akkor bocsátható el...” úgy értelmezendő, hogy ez a rendelkezés az 1936—37. tanévre első ízben alkalmazott helyettes tanárookra vonatkozik, a már szolgálatot teljesített helyettes tanárokat pedig csak akkor, ha őket a fenntartó az 1936—37. tanévre újból alkalmazza.

A 14. §-hoz adott utasítás utolsó bekezdése akként hajtandó végre, hogy addig, amíg az országos Zsinat a tanárok és helyettes tanárok által leteendő eskü szövegét meg nem változtathatja, a tanárok és helyettes tanárok szolgálatuk megkezdése előtt az igazgató kezébe a tanári testület jelenlétében a Végrehajtási Utasításban közölt hivatali esküt teszik le ezzel a kiegészítéssel: „... valamint az alkotmányos kormánynak az egyházi főhatóságom útján közölt törvényes rendeleteit...”

Az Országos Zsinat által a tanárookra és helyettes tanárookra nézve megállapított esküt pedig mind a helyettes, mind a rendes tanár az egyházkerületi szabályrendeletben megállapított módon teszi le (Egyházi V. tc. 95 §).

A 15. §-hoz adott utasítás 2. pontja 2. bekezdése szerint „hittanárul (vallástanáru) az illetékes egyházi hatóság csak olyan egyént alkalmazhat, kinek hittanári oklevele van”. Ez a rendelkezés az Egyházi V. tc. 92. §-ában foglaltaknak

megfelelően akként hajtandó végre, hogy református vallástanárrá választható az a lelkész is, akinek nincs ugyan külön vallástanári oklevele, de valamely középiskolai szakcsoport tanítására képesítő tanári oklevele van.

A 26. § 2. bekezdésében biztosított jogával a Miniszter úr még nem élt. Ezért az 1936—37. tanévi felvétel az eddigi rendelkezések szerint történik, még akkor is, ha a Miniszter úr az egy-egy osztályba felvehető tanulók számát a beiratásokra kitézött határidő letelte előtt meg is állapítaná.

A 27. §-hoz adott utasításnak az a rendelkezése, hogy a magánvizsgálatok ideje és a vizsgálatra jogosult tanulók száma a vizsgálat előtt legalább két héttel bejelentendő a tanker. kir. főigazgatónak, ebben a tanévben oly módon hajtandó végre, hogy a bejelentés azonnal megteendő, de a magánvizsgálatokra kitézött időpont tekintet nélkül arra, hogy az előírt két heti határidő megtartható-e vagy sem, nem változik. A magánvizsgálaton megjelenő tanker. főigazgató vagy kiküldötte csak megfigyelő s nem elnököl.

A 32. § végrehajtására nézve a Miniszter úr nem intézkedett. Ezért az 1935—36. tanévvégi osztályozás az eddigi módon történik még akkor is, ha a miniszteri intézkedés az évvégi bizonyítványok kiosztása előtt meg is érkeznek.

A 33. §-ban foglaltak végrehajtása iránt a Miniszter úr nem intézkedett. Ezért ebben a tekintetben az eddigi eljárási mód marad érvényben.

A 34. § 3. bekezdésében foglaltak végrehajtására nézve a Miniszter úr nem intézkedett. Ezért a különbözeti magánvizsgálat az eddigi rendelkezések szerint történik.

Az elnöki tanács felkéri a konventi elnökséget, méltóztassék a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter urat a középiskoláról szóló törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában kiadott végrehajtási utasításnak a református középiskolákban való életbeléptetése ügyében tett intézkedésekről tájékoztatni s a Miniszter úrral tárgyalást kezdeni abból a célból, hogy a végrehajtási utasításban már tett s egyházunkra nem kedvező intézkedések kiküszöböltesse az idevonatkozóan készülő rendelkezések tervezete hozzászólás és tárgyalás végett az Egyetemes Konventtel közöltessenek.

A kivonat hitelül:

Budapest, 1936 június 9.

Dr. Kiss József,
konventi titkár.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2205—1936. szám.

Pályázati hirdetmény

a halálozás folytán üresedésben levő *kisari* rendes lelkész állásra.

Javadalom:

1. Lakás és kert, minden gazdasági épülettel felszerelve, természetben.
 2. Kézpénz az egyház pénztárából: 180 P.
 3. 28. kat. hold 166 négyszögöl szántóföld egy tagban.
 4. 14 kat. hold 871 □-öl kaszáló egy tagban.
 5. Községi közös legelőből 9600 □-öl, vagyis nyolc legelőjog.
 6. Temető kétharmad részének fűhaszna.
 7. Ötven métermázsza tiszta rostált búza, gondnok által kimérve.
 8. 12. tizenkettő öl kemény tűzifa beszállítva.
 9. Stóla egyházkerület által megállapítva.
- Földek adóját egyház fizeti és a lakást évenként kétszer kitakarítja.
- Pályázati határidő a megjelenéstől számított 15 nap. Köteleesség: Az E. T. rendelkezése szerint.
- Az állás elfoglalásának határideje 1937 január 1. de a megválasztott őszi vetéseket már teljesíthet.
- A megválasztott az előd özvegyének 417 P 50 fillér beruházási megtérítést tartozik fizetni állása elfoglalásakor.
- A kellően okmányolt kérvények a szatmári egyházmegye esperesi hivatalához, Nábrád (Szatmár megye) küldendő, a visszaküldéshez szükséges portóbélyegekkel.
- Debrecen, 1936 június 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A debreceni református Kollégium gimnáziumának igazgatótanácsi elnöksége pályázatot hirdet három újonnan szervezendő helyettes tanári állásra: egy magyar-latin szakcsoportú, egy vallástanári és egy testnevelő tanári tanszékre. A megbízandó helyettes tanárok javadalmára a nem-állami tanszemélyzet részére megállapított javadalommal azonos. A Tiszántúli Református Egyházkerület elnökségéhez címzett és szabályszerűen felszerelt folyamodványok 1936 június 30-án délig a református gimnázium igazgatótanácsának címére (Debrecen) küldendők be. Az állásokat 1936 szeptember 1-én kell elfoglalni.

A kisújszállási református Horthy-reálgimnázium pályázatot hirdet az 1936. évi szeptember hó 1-én betöltendő német-francia szakos rendszeresített és miniszteri kinevezés alá eső rendes (esetleg helyettes) tanári állásra a szabályszerű illetményekkel. Pályázhatnak olyan református vallású okleveles tanárjelöltek vagy már állásban levő tanárok, akik a német és francia nyelvből középiskolai tanári képzést nyertek. Pályázók a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszterhez intézett folyamodványukat, melyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbízhatóságuk, végzett tanulmányaik, tanári képesítésük, nyelvismereteik és esetleges eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandók, folyó évi június hó 25-ig a kisújszállási református Horthy-reálgimnázium igazgatótanácsához küldjék be. Személyes bemutatkozás kívánatos. Kisújszállás, 1936 május 20. Török Imre igazgatótanácsi elnök, Vadai Ferenc reálgimnáziumi igazgató.

A hajdúszovátai református egyház pályázatot hirdet a nagymeződülői tanyai iskola férfitanítói állására. Fizetés: természetbeni lakáson kívül törvény szerinti. Köteleesség: I—VI. vegyes osztályok tanítása, egyházi munka végzése lelkész utasítása szerint. Korteskedés kizáró ok. Pályázati határidő: a hirdetéstől számított 21 nap. „B”-listások, nyugdíjasok előnyben. Orgonázás megkívánatik. Szabályszerű kérvények református lelkész hivatához küldendők. Állás szeptember 1-én elfoglalandó.

A kemecsei református népiskolánál az egyik nőtanítói állásra pályázat hirdettetik, 21 napi határidővel. Javadalom: kezdőfizetés 20 (Húsz) %, lakáspénz, államségély. Összes okmányok csatolandók. Állás szeptember elsején elfoglalandó. Portóköteles jelzésű, megcímezett levélboríték melléklendő. *Presbitérium.*

Sárrétudvari református egyház egy 28 értékesítéses tanítónői állásra, amennyiben az állás előlépéssel töltenék be, úgy egy középfizetéses állásra, ha pedig ezen állás is előlépéssel töltenék be, úgy egy 66 értékesítéses és államségélyes állásra hirdet pályázatot. Lakás az értékesítéseseknél természetben, középfizetéseseknél törvényes lakbér. Kérvények június 22-ig lelkész hivatás címére válaszbélyeggel küldendők. Állás szeptember elsején foglalandó el.

Csere. Református lelkész, aki az elemi iskola elnéptelenedése miatt a tanítói szolgálatot is végezni kénytelen volt s akit az újabb rendelkezések a tanítói vizsga letételére kényszerítettek, de aki erre a vizsgára menni vonakodik nagyon gyenge zenei hallása miatt — cserélne olyan lelkész társal, akinek a felesége tanítónői oklevéllel rendelkezik, mert az a lelkész fel lenne mentve a tanítói vizsga letételi kötelezettsége alól. Javadalom: 81-42 P alapkongrua, kb. havi 10 P alapok kamata, havi 47-13 P egyháztól, 34 q búza, 20 hektoliter bor, 5 q kukorica, 32 drb sonka, 20 hold szántó, 4 hold kaszáló, temetőfü, erdő stb. Állomás 8 km., országot 1 km., posta, jegyzőség 4 km. egyetemi város 20 km. A falu dombos erdős vidéken, egy völgyben fekszik. A hívek, nagyon jó templomos s minden este templomba járó hithű reformátusok. Aki egy csendes-békés gyülekezetnek akar a lelkimunkása lenni, ahol lelki munkásságából azonnal várhat gyümölcsöt, annak ez a gyülekezet nagyon ajánlatos. Címet megtudható névjegyet kérhető e lap szerkesztőségétől.

A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem rektora.

3050/1935—36. etsz.

Beiratkozási hirdetmény.

A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem mind a négy (református hittudományi, jog- és államtudományi, orvostudományi és bölcsészettudományi) karán, utóbb említett karnak: bölcsész-, nyelv-, történettudományi, valamint matematika és természettudományi csoportjára a rendes beiratkozás az 1936—37. tanév I. félévére 1936 szeptember hó 2-án kezdődik és bezárólag 16-ig tart.

Aki az egyetemre első ízben iratkozik be, valamint, aki — katonai szolgálat kivételével — bármely más okból egyetemünkön tanulmányait megszakította, a felvételért 50 filleres okmánybélyeggel ellátott folyamodványt 1936 augusztus hó 1 és 31-ike közt annak a karnak a dékánjához nyújtja be, amely karra beiratkozni kíván.

A felvételi engedély az egész tanulmányi időre érvényes, azonban csak arra a tudománykarra szól, melyre folyamodó felvételét kérte.

A felvétel iránti folyamodványt a következő eredeti okiratokkal kell felszerelni:

- a) születési bizonyítvány;
- b) középiskolai érettségi bizonyítvány; más hazai főiskoláról beiratkozó részéről távozási bizonyítvány;
- c) egy évnél nem régebb keletű erkölcsi bizonyítvány folyamodó nemzethűségéről és erkölcsi megbízhatóságáról;
- d) ha folyamodó hadiárva, ennek közhatósági igazolása;
- e) ha folyamodó atyja harctéri szolgálatot teljesített, a Károly-csapatkereszt elnyerésének igazolása;
- f) egy évnél nem régebb keletű közhatósági bizonyítvány folyamodó szüleinek foglalkozásáról, vagyoni helyzetéről és arról, hogy szülei mióta laknak jelenlegi lakóhelyükön, hol laktak azelőtt; amennyiben több helyen laktak, régebbi lakóhelyükön mi volt a foglalkozásuk?

Eredeti okiratok nélkül beadott kérvényt nem vesszünk figyelembe.

Postacím: (a tudománykar megnevezése) Debrecen, 10. Egyetemi Központi Épület.

Aki hazai középiskolából közvetlenül óhajt beiratkozni, az erkölcsi bizonyítványt annak a középiskolának igazgatója állítja ki, amelynek kötelekebe folyamodó tartozott. Aki azonban nem közvetlenül az érettségi vizsga letétele után iratkozik be, folyamodványához állandó lakóhelye közigazgatási hatóságától (községi előljáróság, városokban rendőrkapitányság) kiállított legújabb keletű erkölcsi bizonyítványt csatol. Egyik hazai főiskoláról a másikra átlépő erkölcsi bizonyítvány helyett a főiskolától kiadott távozási bizonyítványt köteles bemutatni.

Annak, aki egyetemi tanulmányait csupán egy félévre szakította meg, vagy egy félévig más hazai egyetemen tanult, felvételért újból folyamodni nem szükséges, csupán első esetben a közigazgatási hatóságtól kiállított erkölcsi bizonyítványt, utóbbi esetben távozási bizonyítványt kell bemutatni.

A m. kir. honvédség tényleges állományú tisztjei a m. kir. honvédelmi miniszter írásbeli engedélyével kérhetnek felvételi engedélyt és csak az a) és b) pontok alatt említett okiratokat tartoznak bemutatni.

A jog- és államtudományi karon előadott államszámvitelre rendkívüli hallgatóként felvétel tekintetében létszámkorlátozás nincs.

Utólagos beiratkozásra engedélyt 1936 szeptember hó 16-tól 20-ig az illetékes kari dékán, szeptember hó 21-től 30-ig bezárólag az egyetem Rectora adhat. Ilyen engedélyt azonban csak az nyerhet, aki igazolt betegség miatt a rendes beiratkozási idő alatt beiratkozni nem tud, vagy valamely más főiskolán azért nem volt felvehető, mert ott a létszám betelt. Utóbbi körülményt a dékán záradékkal ellátott eredeti kérvény, vagy a dékán bizonyítványának csatolásával kell igazolni s a kérvényt a felvétel megtagadását kimondó határozat keltétől számított 3 nap alatt kell beadni.

Utólagos beiratkozás engedélyezése iránti kérvényt az engedélyadásra jogosult dékánhoz, illetőleg a Rectorhoz kell benyújtani.

Utólagos beiratkozásnak szeptember hó 30-án túl rectori engedéllyel sincs helye.

A tanári aláírásért félév elején mind a négy tudománykaron jelentkezni kell.

Az előadások 1936 szeptember hó 16-án, szerdán kezdődnek.

Egyetemi hallgatóink támogatására Debrecenben következő diákjóléti intézmények működnek:

a) Tisza István-internátus (Egyetemi körút), (Lakás, fűtés, világítás, fürdő, reggeli havi 18 P, a leánykollégiumban havi 20 P);

b) egyetemi Horthy Miklósné leánykollégium (Magoss György-tér 18/c);

c) Mensa Academica (Magoss György-tér 18/c). (Ebédvacsora havi 20 P, kiválóan érdemeseknek havi 6 és 9 P engedménnyel);

d) református kollégiumi internátus és konviktus (Kálvin-tér 16.);

e) Szent László-Kollégium (Simonyi-út 32.).

Az itt nyerhető kedvezményekért az intézmény igazgatóságához kell folyamodni.

Az egyetemi Diákjóléti Iroda szegénysorsú és jólémenetelű hallgatóink erkölcsi és anyagi támogatásával tandíj-, vizsgadíj-, ruhasegély, élelmezési és lakássegély) intézményesen foglalkozik, őket bármi tekintetben tájékoztatja. A Diákjóléti Iroda a nyerhető segélyekről időnként hirdetésménnyel tájékoztatja a hallgatókat s tanácsadást végezt rendszeres kihallgatási órákat tart.

A félévi tandíj: 102 pengő.

Újonnan iktatott hallgató iktatási díja: 12 pengő.

Tandíjmentességért és tandíjkezdményért folyamodványt az illetékes karhoz címezve a kari dékáni hivatalba 1927. évi szeptember hó 12-ig kell benyújtani. — Aki tandíjmentességért folyamodik, magát a dékáni hivatalban kapott igazolvánnyal a rendes beiratkozási időben köteles a quaestori hivatalban előjegyeztetni és a mentesség tárgyában hozott kari határozatnak a hirdetőtáblán közzétételétől számított 8 nap alatt köteles beiratkozni.

Debrecen, 1936 június hó 2.

Dr. Benedek László s. k.,
e. i. Rector.

A debreceni református Kollégiumnak a debreceni tudományegyetemmel kapcsolatos tanárképző-internátusában néhány kedvezményes helyre pályázatot hirdetek. A tanárképző-internátusi tagság lakás és élelmezés élvezetével jár. Évi ellátási díj legfeljebb 140 P; igazolt szegénység esetén az ellátás ingyenes. A tanárképző-internátusba olyan református vallású kiváló tanulók nyernek felvételt, akik az 1935—36. tanévben tettek érettségi vizsgát. A sajátkezűleg írt folyamodvány a tanárképző-intézet igazgatóságához intézendő és folyó évi augusztus 10-ig a református tanárképző-internátus igazgatóságának küldendő. A folyamodványhoz mellékelni kell az V—VIII. osztályról szóló bizonyítványok és az érettségi bizonyítvány hiteles másolatát, születési anyakönyvi kivonatát, a szülők vagyoni állapotáról hatósági bizonyítványt, a tanári pályára alkalmasságról orvosi bizonyítványt, kötelezvényt arról, hogy a pályázó felvétel esetén első tudományos dolgozatát, doktori disszertációját a tanárképző sorozatában jelenteti meg és ötven példányt a tanárképző könyvtárának díjtalanul átad, végül válasz céljaira egy megcímezett és felbélyegzett levelezőlapot. A folyamodványban jelezni kell a folyamodó atyjának (gyámjának) nevét, polgári állását, lakáscímét, a két választott szaktárgyat és azt, hogy milyfokú nyelvismerettel rendelkezik a pályázó.

Debrecen, 1936 június 1.

Dr. Péter Zoltán,
mb. igazgató.

Felvétel a debreceni református Kollégium internátusába. A debreceni református Kollégium középiskolai internátusában az 1936—37. tanévre a következő díjak érvényesek: I. díjfokozatban 30 P, II. díjfokozatban 60 P, III. díjfokozatban 90 P és IV. díjfokozatban 120 P egész évre. Ebben a reggeli ára is bennefoglaltatik. Az egyetemi internátus díjai szintén reggelivel együtt: I. díjfokozatban 40 P, II. díjfokozatban 80 P, III. díjfokozatban 120 P, IV. díjfokozatban 160 P egész évre. Az ó-épületben néhány

szegénysorsú egyetemi hallgató évi 60 P-ért kap lakást és 25 P-t fizet a reggeliért.

A tápintézet díjai egyetemi hallgatóknak és középiskolásoknak egyformán a következők: I. díjfokozatban 60 P, II. díjfokozatban 150 P, III. díjfokozatban 200 P, IV. díjfokozatban 220 P egész évre. A bentlakókra a bent-étkezés is kötelező egyetemi hallgatóknál épügy, mint a középiskolásoknál. A III. és IV. díjfokozatban egyetemi hallgatók fizethetnek havi díjat is, de csak összefüggő időre éspedig az I. félévben legalább 3, a II. félévben legalább 3 és félhónapra (szept. 15-dec. 15, febr. 1-május 15). A havi díj 24— P. Egyetemi hallgatók külön engedély alapján csak ebédet is igényelhetnek, akkor a tápintézet díj $\frac{2}{3}$ részét fizetik minden fokozatban.

A tápintézet díjai egész évre szólnak, azonban a tagok a törvényesen megállapított szünetek alatt nem igényelhetnek kosztot. (Középiskolások: szeptemberben a beiratások utolsó napja előtt, továbbá a karácsonyi és húsvéti iskolai szünet alatt, végül júniusban bizonyítványosztásuk után, legkésőbb azonban június 20. után. Egyetemi hallgatók: szeptember 7. előtt, az egyetem karácsonyi és húsvéti szünete alatt és június 20. után.) A felvett tagokra az egész évi, illetve egyetemi hallgatóknál egész félévi díjak kötelezők, mégha nem is veszik igénybe teljes idő alatt a lakást vagy ellátást. Ez alól indokolt esetben felmentést kérvényezni lehet.

A felvételért és a kedvezményes díjfokozatokért a folyamodványokat a középiskolai tanulók iskolájuk igazgatóságához adják be, az egyetemi hallgatók pedig a Kollégium egyetemi internátusának igazgatóságához küldik be legkésőbb augusztus 10-ig. Mellékelni kell (egy. h.) 1. lecke-könyv vagy első éveseknél érettségi bizonyítvány hiteles másolatát; 2. érvényes és teljes képet nyújtó szegénységi, illetve vagyontalansági bizonyítványt; 3. a folyamodó atyjának (gyámjának) kötelezvényt a díjak pontos fizetésére; 4. 10 filléres bélyegyet az értesítés kiküldésére; 5. újonnan folyamodó (— ha felsőbb éves is —) orvosi bizonyítványt, hogy nem szenved fertőző betegségben és 6. születési anyakönyvi kivonatát. Az első évre iratkozóknak meg kell jelölni azt is, hogy az egyetem melyik fakultására fognak beiratkozni.

Kollégiumban díjaikkal hátralékos tanulók nem vehetők fel. A díjakat a Kollégium évközben szükség esetén felemelheti és leszállíthatja.

Dr. Péter Zoltán,
int. felügyelő.

Kisújszállási Református Horthy Reálgymnázium. A kisújszállási református Horthy Reálgymnázium 80 tanulóra berendezett internátusa a gymnáziummal szemben, kétholdas befűtött telken van elhelyezve. Az intézetnek külön háló-, tanuló-, étkező-, olvasó- és fűtőtermei vannak, vízvezetéke, tennispályája, hatalmas torna- és játszóudvara. A tanulóokra három bennlakó tanár ügyel fel. Teljes ellátási díj: I—II. osztályú tanulóknak évi 480 P, III—VIII. osztályú tanulóknak évi 550 P, mely havi részletekben is fizethető. Felvételi kérvények június 25-ig nyújthatók be a reálgymnázium igazgatóságához. Előzetes jelentkezést elfogad, tájékoztatást és felvilágosítást készséggel ad a reálgymnázium igazgatósága.

A Budapesti Református Theológiai és Főiskolai Internátusban (IX., Ráday-u. 28.) egyetemi és főiskolai hallgatók teljes ellátást (reggelit, ebédet, vacsorát, fűtést, világítást, takarítást) kapnak havi 65— P-ért. Az internátus el van látva olvasó- és zeneteremmel, fürdőszobával, rádióval, szép nagy kerttel, tekepályával. — Felvételi kérvények július 31-ig küldendők az internátus vezetőségéhez.

Felvétel a Diákok Házába. A Diákok Háza egyetemi és főiskolai internátus keresztényen szellemű, családi otthon nyújt a fővárosban tanuló ifjúságnak. Az egy-, két-, három- és négyzetméteres szobákban kívül tanuló-, társalgó-, torna- terem stg. áll a lakók rendelkezésére. Központi fűtés, kád- és zuhanyfürdő. A szobák ára havonként 9—20 pengő, amelyhez minimális fűtési és fürdési díj járul. Felvételi kérvényeket augusztus 1-ig kell beadni. Részletes tájékoztatást szívesen küld az intézet vezetősége. Budapest, VII., Hársfa-utca 59/b.

1936

TARTALOM:

Harsányi Pál: Az atya.
 Baja Mihály: Köszöntő.
 Baráth Imre: A hajdúföld leghűségesebb fiáról.
 Böszörményi Jenő: Ünnepi novella.
 A mi örömnepünk.
 Huszonhét református lelkész felszentelése.
 A debreceni presbitérium díszgyűlése Dr. Baltazár Dezső
 25 éves püspöki és debreceni lekipásztori jubileuma
 alkalmából.
 Baltazár Dezső arcképe.
 Knecz Aurélné ünnepélyes búcsúztatása.
 Tudomány és irodalom.
 Hírek az egyházmegyéből.
 Yászrovat.
 Különlélek.
 Hivatalos értesítés.
 Pályázatok.

Teljes ellátásra mérésékelt díjazásért

elvállalok a következő iskolai évről
középiskolai tanulót.

Gondos családi nevelés, tanul-
mányi vezetés, tanulmányi elő-
menetelért felelősséget vállalok.

Cím: **Dr. Varga Jenő**
vallásstanár, Debrecen, Kollégium.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagyerkeskedése
Telefon 6. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő futóképessege magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsir-bödönök, dísznőző-kések, húsvágó-gépek.

**Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

**Magyarország aranykoszorús
harangöntő mestere**

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relési és haranglábgyára

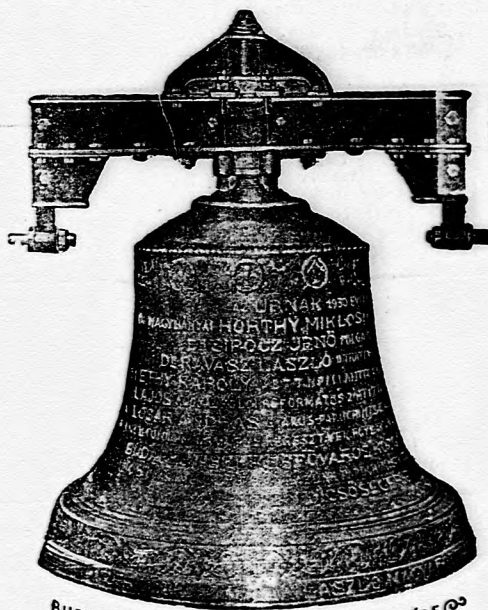
BUDAPEST, VI., PETNEHÁZY-UTCA 78.

(VI., Frangepán-utca mellett)

Saját ház!

Telefon: 91-3-53

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANYÓFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZITETT HARANG, MELVET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR.
AVATÓIT FEL.

Előnyös fizetési feltételek.
Számos egyházi elismerőlevél.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-
díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-
fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy
aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-
sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-
mos új harangja gyáramban készült.**

Kályhák, tűzhelyek, zománc-
edények előnyösen vásárolhatók jótállással

TÓTH GYULA

vasüzletében
DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.

Vasúti menetrend.

Érvényes 1936 május 15-től, 1936 október 3-ig.

Gy.	Sz.	Sz.	M.	Gy.	Se.	Sz.	Gy.	Debrecen—Budapest	Sz.	M.	Gy.	Sz.	Gy.	Gy.	Se.	Sz.	
20-50	22-00	2:10	6-13	7-15	12-00	13-22	17-09	Debrecen	é	7-11	8-59	11-50	13-52	15-24	18-41	21-29	4-52
21-06	22-27	2-36	6-40	7-35	12-21	13-47	17-29	Hajdúszoboszló	é	6-41	8-33	11-29	13-27	15-09	18-20	21-07	4-26
21-23	22-57	3-05	7-14	7-59	12-47	14-15	17-54	Püspökladány	}	6-05	8-00	11-04	12-58	14-52	17-55	20-35	3-56
21-24	23-19	3-26	5-50	8-01	12-52	14-23	18-00			Budapest K. p. u.	—	—	10-55	12-40	14-51	17-51	20-30
23-39	—	6-25	10-30	11-00	—	19-20	—	Budapest Ny. p. u.	é	—	—	7-50	8-30	—	—	—	23-00
—	5-00	—	—	—	16-10	—	21-12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M.	Gy.	Sz.	Gy.	Sz.	Sz.	Sz.	Sz.	Debrecen-Nyiregyháza-Misk.	Sz.	Sz.	Se.	Gy.	M.	Gy.	M.	Sz.	
8-00	11-58	14-20	15-26	18-51	21-36	5-15	—	Debrecen	é	7-00	9-00	11-26	17-04	18-32	20-46	0-52	21-33
8-23	12-16	14-16	—	19-14	21-55	5-37	—	Boesky-kert	é	6-37	8-40	11-05	16-49	18-17	—	0-31	21-13
9-16	12-52	15-34	16-01	19-58	22-33	6-22	—	Nyiregyháza	é	5-46	7-53	10-17	16-10	17-25	20-11	23-40	20-24
11-15	—	18-52	18-52	22-59	—	9-40	—	Miskolc	é	—	5-17	7-31	13-30	13-30	17-38	21-33	17-38
M.	M.	M.	M.	M.	DEBRECEN—FÜZESABONY						Sz.	M.	M.	M.	M.	M.	
5-42	12-05	14-19	16-30	19-00	—	—	—	Debrecen	é	6-51	7-29	12-19	16-45	20-08	23-20	—	—
5-49	12-12	14-27	16-38	19-11	—	—	—	Debrecen-Vásártér	é	6-43	7-23	12-13	16-39	20-02	23-14	—	—
6-32	12-55	15-07	17-20	20-15	—	—	—	Balmazújváros	é	5-41	6-38	11-27	15-54	19-24	22-29	—	—
8-42	15-16	19-45	—	—	—	—	—	Füzesabony	é	—	—	9-15	—	16-45	—	—	—
Sz.	M.	Sz.	M.	V.	DEBRECEN—TISZALÖK						Sz.	Sz.	M.	V.	Sz.		
5-10	7-30	12-21	14-30	19-40	—	—	—	Debrecen	é	6-41	8-28	11-30	15-34	20-49	—	—	—
5-18	7-37	12-27	14-37	19-51	—	—	—	Debrecen-Vásártér	é	6-34	8-22	11-24	15-26	20-43	—	—	—
5-35	7-54	12-44	14-54	20-13	—	—	—	Józsa	é	6-16	8-05	11-08	15-03	20-27	—	—	—
*5-43	8-04	*12-52	15-02	20-31	—	—	—	Zelemér	é	6-09	*7-54	11-00	14-46	*20-20	—	—	—
6-10	8-16	13-07	15-17	20-59	—	—	—	Hajdúböszörmény	é	5-38	7-43	10-49	14-30	20-09	—	—	—
7-52	—	14-31	16-38	22-56	—	—	—	Tiszalök	é	4-25	6-16	—	12-00	18-33	—	—	—
T.	M.	Sz.	Sz.	DEBRECEN—NAGYKEREKI						Sz.	M.	T.	Sz.	Sz.			
6-08	9-25	14-16	18-58	—	—	—	—	Debrecen	é	7-01	11-40	14-15	18-31	21-13	IX. 8-ig cs. hkn. cs. vnp	IX. 8-ig cs. vnp	IX. 8-ig cs. vnp
7-22	9-57	14-49	19-30	—	—	—	—	Derecske	é	6-30	11-10	13-28	18-01	20-43	—	—	—
8-42	—	15-42	20-27	—	—	—	—	Nagykereki	é	5-38	—	11-29	17-08	19-48	—	—	—
M.	M.	T.	DEBRECEN—NAGYLÉTA						T.	M.	M.						
7-52	13-25	19-30	—	—	—	—	—	Debrecen	é	—	—	7-40	10-07	16-55	—	—	—
8-54	14-28	21-04	—	—	—	—	—	Nagyléta—Vértes	é	—	—	6-00	9-04	15-30	—	—	—
Sz.	T.	Sz.	Sz.	M.	DEBRECEN—NYÍRÁBRÁNY						Sz.	T.	V.	M.			
5-00	8-10	12-25	14-25	18-46	—	—	—	Debrecen	é	7-10	11-36	16-54	21-23	—	—	—	—
5-48	19-17	13-15	15-15	19-31	—	—	—	Nyírábrány	é	6-19	10-30	15-47	20-39	—	—	—	—
V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.	DEBRECEN—NYÍRBÁTOR						V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.		
4-31	6-04	12-15	14-00	18-47	—	—	—	Debrecen	é	6-53	9-46	16-18	17-47	22-20	—	—	—
4-42	6-11	12-22	14-13	18-54	—	—	—	Debrecen-Vásártér	é	6-42	9-39	16-11	17-36	22-13	—	—	—
*5-11	6-30	12-40	14-44	19-12	—	—	—	Gazdasági Akadémia	é	6-11	9-21	15-53	17-07	21-55	—	—	—
5-42	6-44	12-54	15-15	19-26	—	—	—	Hajdúsámson	é	5-45	9-07	15-39	16-41	21-41	—	—	—
7-31	7-45	13-55	17-12	20-27	—	—	—	Nyírbátor	é	3-46	8-06	14-35	14-48	20-40	—	—	—
M.	M.	V.	Debrecen városi fatelep—Dr. Vásáry menedékház						V.	M.	M.						
8-30	13-30	13-30	—	—	—	—	—	Debrecen—városi fatelep	é	—	—	7-19	7-20	20-46	—	—	—
8-55	13-58	14-22	—	—	—	—	—	Martinka	é	—	—	6-27	6-53	20-15	—	—	—
9-33	14-40	15-49	—	—	—	—	—	Gúth	é	—	—	5-00	6-11	19-48	—	—	—
9-50	14-58	—	—	—	—	—	—	Dr. Vásáry-menedékház	é	—	—	—	5-52	19-28	—	—	—

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1936—1020.